NĂM THỨ MƯỜI. — SỐ THỨ 1728 MỖI SỐ: 0$02 NGÀY THỨ NĂM 14 DÉCEMBRE 1922

Trung Bắc Tân Văn

中北新聞

MỖI NGÀY RA MỘT SỐ

	HANOI						
	Hà-Đông, Sơn-tây, Bắc-ninh, Hưng-yên, Hải-dương, Hải-phòng	Ngoài đoan	Đoan nội	Gửi xe	Nam-kỳ, Trung-kỳ, Ai-lao	Nam-kỳ, Trung-kỳ, Cao-miên, Ai-lao	Ngoại-quốc
Một năm. .	6$ 00	6$ 90	6$ 30	6$ 30	6$ 60	9$ 00	
Các làng và							
Các công-sở	»	8. 00	8. 00	8. 00	9. 00	»	
Sáu tháng. .	3. 00	3. 50	3. 20	3. 20	3. 30	4. 50	
Ba tháng. .	1. 50	1. 75	1. 60	1. 60	1. 65	2. 25	
Một tháng. .	0. 50	0. 60	0. 55	0. 55	0. 60	0. 75	

Les abonnements partent du 1er et du 16 de chaque mois

Toutes les lettres destinées à la rédaction doivent être adressées au directeur
61-63, Rue du Coton, Hanoi

Fondateur : F. H. SCHNEIDER
Directeur : NGUYỄN-VĂN-VĨNH
Rédacteur en chef : PHẠM-HUY-LỤC
Administrateur gérant : NGUYỄN-VĂN-LUẬN

Adresse télégraphique :
TRUNG BẮC TÂN-VĂN HANOI
TÉLÉPHONE N° 150

ANNONCES

Décomptées à raison de 8 lignes au centimètre de hauteur, sur 0 m 065 de large

4e page

Une seule insertion. . . . 0 $ 30 le c/m
Par contrat annuel
Par centimètre et par insertion. . . . . . 0 $ 18 le c/m
Réclame dans la 1re page. . . . 2 $ la ligne
Annonces judiciaires et légales. 1 $ 50 le c/m
On traite à forfait pour les contrats importants.

Xả-thân cho khoa-học

Các bạn độc-giả chắc còn nhớ trong mục Điện tín mấy hôm gần đây, có nói đến chuyện Bác-sĩ Vaillant. Bác-sĩ chuyên môn về khoa học chữa bệnh bằng quang-tuyến X, nên đã vì khoa-học ấy mà chịu mổ cắt lần này là lần thứ mười một ! Cái chí khí bách chiết bất hồi của Bác-sĩ, ta nghe mà phải ái-ngại thay cùng kính-phục thay ! So với câu chuyện hoang-đường ngày xưa : Chị Mạc-Đa đâm đầu vào lò nung, để chồng đúc được một cây gươm tốt, thì cũng là cách hy-sinh tính mệnh cho nghề-nghiệp, nhưng cái cách hy-sinh của Bác-sĩ lại còn cao thượng hơn chị Mạc-Đa nhiều !

Là vì sao ? là vì cây gươm tốt chưa chắc đã có ích cho đời người, mà chữa bệnh bằng quang-tuyến X, thì rõ có thành tích hiển-nhiên trông thấy. Một cây gươm có ích ra nữa, thì cái ảnh-hưởng nó chỉ rất nhỏ, mà quang-tuyến X có ích thì cái ảnh-hưởng nó lại rất to ; thế thì chị Mạc Đa kia chẳng qua hy-sinh tính mệnh cho nghề-nghiệp người chồng, mà Bác-sĩ Vaillant thì đem thân mà hy-sinh cho cái hạnh-phúc của nhân-loại. Lấy một thân con người bằng thước, mà đổ lấy lợi-ích cho cả nhân-loại, cái lòng cao-thượng biết bao ! Lấy cái thân của một riêng mình, mà công hiến cho toàn thế-giới, cái tâm lòng quảng-đại biết bao ! Vậy thì Bác-sĩ Vaillant chẳng những cách hy-sinh cao-thượng gấp chị Mạc-Đa kia mấy vạn trăm lần, mà cái cách hiến thân lại còn khéo léo hơn nữa. Cái thân chị Mạc-Đa hy-sinh cho cây gươm một lần mà hết, cái thân của Bác-sĩ hy-sinh cho quang tuyến X mười một bận mà hãy còn. Cái thân hữu dụng của người đời, hễ dễ mấy người được bằng thân Bác-sĩ ! Tuy vậy, con người ấy bao giờ cũng được lòng hâm-mộ của loài người.

Đoái so lại với người mình, thì Bác-sĩ thường còn kém người mình kia đấy ! Cái cách trọng thân thể, cái tính hay nhút nhát, Bác-sĩ khi nào bằng người mình !

Người mình coi cái thân xác rất nên quí trọng ! Phần nhiều lắm kẻ chẳng cho thân thể rất là chu đáo, tắm-bổ cho thân thể rất mực chu truân : Chưa đói đã ăn, chưa khát đã uống, chưa rét đã nhung, cừu, đoạn, dạ, chưa ốm đã sâm thượng đẳng cao ban-long ! Chăm chăm chút chút chỉ sợ cái xác không to, cái thân không béo, chớ có đâu lại dại-dột như Bác-sĩ đem cái thân vàng vóc ngọc, mà làm miếng thịt cho khoa-học bao giờ !!

Người mình phần nhiều làm cái gì cũng rất nhút nhát cẩn-thận quá chừng, chưa cầm dao đã sợ đứt tay, chưa mó đến súng đã sợ đạn nổ, trông thấy cái máy lạ đứng đăng xa mà ngó, chỉ sợ nó cuốn người đi chăng ! Hoặc có chăng may phải sự rủi, thì phải một lần dại rái đến già, một lần vỏ chuối trượt chân thì lần sau thấy cái lá rụng tự đàng xa cũng phải tránh ra hàng ngũ ! Chớ có đâu mê-muội về quang tuyến, mà cứ chừng nào tật ấy, đến nỗi bị mổ cắt lần này là mười một lần !

Vậy thì người mình với Bác-sĩ Vaillant ai hơn ai kém ? Ai biết quí thân như vàng ngọc, mà ai liều thể hoại thân.

Đại phàm người ở thế-gian này, thường có hai phái, hai phái ấy mỗi một phái có riêng một cái quan-niệm đối với cái thân mình : Một là cái thân riêng, hai là cái thân chung. Cái thân riêng nghĩa là lấy cái xác thịt là của riêng một mình, cái thân chung là lấy cái thân mình là thân chung của xã-hội.

Lấy cái thân là của riêng chăng ? thì tắm bổ cho to xác, luôn cúi cho yên thân, tham-tàn bạo-ngược, bỉ ổi ty-ô, vô-sỉ bất vi, để cầu cho cái thân được là cái túi cơm nặng, cái cây thịt to, thế là quí cái thân rồi đó. Cái cách quí thân như thế, tuy cái thân trông nó có to béo đấy đã, song đến lúc hết đời, thì cái thân sẽ là cái tiêu-biểu cho người sau tiếu mạ — Sống chỉ mặt chết chỉ mồ — hay hơn ra nữa thì chỉ như chó chết bỏ chuyện mà thôi, chớ không có ảnh-hưởng gì đến sau xa cả. Ấy cái cách quí thân mình như thế, thiên hạ bao giờ cũng lắm, chớ chẳng riêng gì người nước ta !

Lấy cái thân làm thân chung chăng ? thì thân ta vốn của nhân quần, ta cố làm sao cho khỏi phụ mang cái thân ra đứng với xã-hội. Ta ăn cốt để mà sống, mà ta sống là để mưu sự ích lợi cho loài người. Cái thân ta vốn là của chung, thì dù hiến thân ta cho sự ích-lợi của nhân quần, ta cũng không tiếc. Cái thân như thế thì tuy có một đôi khi bị tàn phế chăng nữa, song cái thân tàn phế, còn được cái mảnh gương trong để lại cho đời, dẫu bia đá tượng đồng cũng không thẹn ! Như thế thì cái thân tuy nhỏ, một đời tuy ngắn, nhưng cái thọ mệnh nó có thể đè nghìn muôn thuở, cái ảnh-hưởng nó có thể, đến cả hoàn-cầu. Ấy những người quí cái thân như thế cũng nhiều, mà Bác-sĩ Vaillant tức là một người trong số đó,

Xem thế thì Bác-sĩ là một người thâm hiểu cái giá-trị thân mình, chớ không phải kẻ liều thân hoại thể, những kẻ liều thân hoại thể tức là kẻ quí cái thân riêng, hay quá nữa tức là những kẻ mải mặt hám vui, chuyên cần khoái-lạc, đem mình mà chui rúc vào cái cạm bẫy vô hình, thế mới thật là liều thân hoại thể !

Ôi ! người ta nếu chỉ quí cái xác thịt mình, thì có khi lại làm cho cái xác chỉ là chỗ đổi cơm treo áo, cùng cái nhà cửa hàng mấy vạn con vi-trùng. Sao bằng coi cái thân là cái thân chung, cho ngoài một đời bảy tám mươi năm, lại còn cái gì cho người ta tưởng nhớ.

Âu-châu điện-tín

HAVAS

Paris, ngày 11 Décembre 1922

Cuộc hội-nghị ở Londres

Hội đồng không ưng thuận những điều khoản khởi nghị của nước Đức. Quan Poincaré có khở-ước lên việc đặt hội đồng kiểm-duyệt các mỏ than của nước Đức ở lại Ruhr. M. Theunis cũng ưng thuận việc ấy.

Paris, ngày 12 Décembre 1922

Việc nhà Đông-pháp ngân-hàng

Ông Valude đã đệ trình Thủ-dân nghị-viện một bản tờ trình kết luận rằng nên ưng chuẩn việc giải lạn cho nhà Đông-pháp ngân-hàng cái quyền phát-hành giấy bạc.

Cuộc hội nghị ở Londres

Quan Poincaré đã trở về Paris. Cuộc hội-nghị Londres tạm nghỉ. Đến ngày 2 Janvier lại sẽ hội-nghị ở Paris.

VÔ-TUYẾN-ĐIỆN

bordeaux, ngày 13 Décembre 1922

Cuộc hội-nghị tại Londres

Cuộc hội các quan Thượng-thư ở Londres hoãn đến ngày 2 Janvier, để xem xét mọi lẽ cho được cẩn thận hơn. Trước ngày 15 Janvier, các quan Thượng-thư sẽ họp kỳ đại hội-đồng tại Paris hoặc ở Bruxelles. Các báo quán nói rằng cái vấn-đề các trái khoản của Đồng-minh Liện nay đã tiến-bộ. Các đại-biểu Đồn-minh đồng thanh nói rằng bản dự-thảo của nước Đức về sự giải quyết cái vấn-đề bồi-thường chưa được như ý Đồng-minh. Các báo quán nói rằng cả ý-kiến của nước Anh ngày nay cũng giống như cái ý-kiến của nước Pháp về tháng Août mới rồi.

Báo *Le Temps* có nói : Nước Pháp không có muốn chia rẽ chánh-phủ nước Đức, nhưng chỉ mong cho các nước Đồng-minh cũng lồng ý với mình về việc bề chánh phủ Đức không ưng-thuận điều khoản bảo chứng chắc chắn, thì không có cho triển hoãn trái-khoản.

Trong lời quan Poincaré bá-cáo với các báo quán, ngài có nói Đồng-minh không hợp ý nhau về việc ấy, nhưng không có hại gì đến tình giao-hiếu của Đồng-minh.

Quan Poincaré ở Londres trở về, đã tới Paris chiều hôm 11 rồi ba.

Cuộc hội-nghị giảng-hòa Đông-âu

Báo *Le Temps* có nói : Nhờ về cái thái-độ hiếu hòa bi-thiết của Đồng minh, thì các nhà giám-định của các nước Đông-minh với các nhà giám-định nước Thổ nhĩ-kỳ đã chứng điển đích với nhau rằng được bất hiệu. Báo ấy lại nói : Trong những kì cuộc Đồng-minh đối hoán cải thì phải bộ nước Thổ-nhĩ-kỳ cũng đã ưng theo nhiều khoản, nay tiếu-ban coi về các co-bộ Đông-âu chỉ còn phải thương-nghị về mấy khoản mà thôi.

Báo ấy lại nói : các nhà giám-định nước Nga không được ở Đồng minh, thì các nhà giám-định của các nước khác phải-bộ khác, còn về sự tồn hại về cuộc chiến tranh, thì Đồng-minh bàn rằng nước Tí-lỗ sẽ cam-đoan bồi thường cho các dân sự của các nước Đồng-minh, chỉ trừ ra không phải đền cho đã nước Hy-lạp mà thôi, mà hai bên sẽ cam-đoan không được đòi nhiều những bình-phí nữa.

M. Vénizelos có nói nếu nước Thổ-nhĩ-kỳ nhất định yêu cầu nước Hy-lạp phải bồi thường, thì nước Hy-lạp sẽ đòi nước Thổ phải bồi thường cho những khoản bình phí của nước Hy lạp đã chi tiêu tại Tiểu Á-tế-á trước khi vua Constantin trở về nước, đòi những số phí-tổn về việc tư cấp cho người Hy-lạp phải trục xuất cảnh ngoại trong buổi chiến-tranh và từ khi nước Thổ được chiến thắng.

Hội-đồng các quan Thượng-thư

Sáng hôm thứ ba, các quan Thượng-thư đã hội nghị. M. Peyroanet Thượng-thư bộ Lao-động có đệ trình quan Giám-quốc một bản chỉ-dụ về việc lập một hội-đồng có đại-biểu của tất cả các bộ để xét việc lập một nhà Ngân-hàng cho các hàng thợ thuyền.

Quan Clémenceau tại Hoa-kỳ

Quan Clémenceau có đọc một bài diễn-văn tại kỳ khai nghị của hội-đồng các nhà chủ trại giống giọt Hoa-kỳ. Ngài có nói : « Nếu nước Hoa kỳ lỗ ra muốn cho nước Đức thi-hành tờ hòa-nghị, thì cuộc hòa-bình của Âu châu khỏi phục được ngay ». Khi ngài nói đến những xứ bị tàn phá ở nước Đại-pháp, thì ngài nói : « Chúng tôi đã bắt đầu tu-phục lại các trại giống giọt, và dân thôn-quê nay đã ở những nhà cửa tạm bợ, nhưng ai nấy làm ăn hết sức ».

Quan Clémenceau lại nói : «Các ông sinh sản được rất nhiều thóc lúa để nuôi thế-giới. Trước buổi chiến-tranh một phần ba lúa, bột của miền Tây Âu-châu, là do các ông sản xuất ra. Mỗi năm các ông bán cho Tây Âu-châu 14 triệu tấn lúa mì. Như ngày nay thì số ấy lại nhiều hơn. Vậy các ông không có thể bỏ được Âu-châu.

Việc nước Thổ nhĩ-kỳ

Chánh-phủ Angora sắp cử đại-sứ lại các nước về bàn đảo Balkan.

Quận Constantinople bắt những người ngoại-quốc ngủ ở thành Constantinople phải nộp 500.000 livres torques vào khoản thuế thành phố.

Tại giáo-đô

Giáo-hoàng đã lập một hội-đồng bí-mật. Các vị hồng-y giáo-chủ có đến dự nghị. Ngài có đọc một bài diễn-văn về các đất thánh, những nỗi khổ-thống của các dân-sự ở Đông-âu, những nỗi nguy-nghịp của nước Nga, cuộc hội-nghị Bruxelles và cuộc hòa-bình của xã-hội. Sau giáo-hoàng có bổ tâm vị hồng-y giáo chủ. Trong tâm vị ấy thì có hai vị là người Đại-pháp : Mgr Touche, giáo-chủ ở Orléans và Mgr Charost, hồng giáo-chủ ở Rennes.

Đến ngày lễ Noël, đức giáo-hoàng sẽ có chỉ-dụ, và đến ngày kỷ-niệm bách chu niên Saint François de Sales, ngài lại sẽ có chỉ-dụ nữa.

Việc Ái-nhĩ-lan

Bác sĩ Sigerson trúng-cử nghị-trưởng nguyên-lão nghị-viện nước Ái-nhĩ-lan.

Việc nước Hy-lạp

M. Apostolos Alexandris thượng-thư bộ ngoại-vụ đã phát-thệ. Ngài đã nhận chức.

Các báo-quán nói rằng nay mai sẽ có hội đồng bình-vụ Ba-định sắc thệ lệ về binh-gia, và tổ-chức lại các hàng quân lính.

Nước Ba-lan với nước Pháp

Quan Giám-quốc Đại-pháp đã điện lời mừng quan Giám-quốc mới nước Ba-lan là M. Maratewiez Ngài cũng điện lời thân-ái cho quan Giám-quốc cũ là thống-chế Pilsudski.

Thị-giá quốc-trái : 3 %. 59.65. — 4 %. 1918 63.10. — 5 %. 1915 1916 76.05 — 5 %. 1920 87.80. — 6 %, 1920 88.90.

Các học-đường ở Đông-pháp
đối với
ngày kỷ-niệm Pasteur

(Tiếp theo)

Từ năm 1872 trở đi thì *Pasteur* tiên-sinh chỉ chuyên tâm chú ý khảo cứu riêng về các tật bệnh của loài người. Vì tiên-sinh thấy hằng năm các chứng tật dịch thường xảy ra ở nước Pháp, làm chết tai hại không biết bao nhiêu người, thì tiên-sinh rất đỗi lấy làm đau lòng xót dạ, cho nên mới khuynh hướng khảo cứu về phương-diện ấy để tìm phương mà cứu-vớt lấy đồng-bào. Trước hết tiên-sinh ra được thứ thuốc chữa bệnh *gangrènes* ở người ta, làm cho các vết thương ở thân-thể người không thối loét ra mà làm cho người ta thành tàn tật suốt đời được.

Bấy giờ ở bên nước Pháp hằng năm lại hay xảy ra có chứng chó dại cắn làm hại nhiều người lắm. *Pasteur* tiên-sinh bèn lại khuynh tâm nghiên cứu về chứng chó dại. Rồng-rã khảo-cứu trong năm năm trời, tiên-sinh mới tìm ra được thứ thuốc tiêm để chữa bệnh chó dại. Thoạt kỳ thủy tiên-sinh đem thứ thuốc ấy tiêm vào cho giống chó, cứ mỗi ngày dẫn dần tiêm ít một, thì về sau thí nghiệm quả thì chữa được cho giống chó.

Song đem thứ thuốc ấy mà tiêm vào cho người thì thật là một sự nguy-hiểm lắm : biết đâu rằng đem tiêm thuốc ấy để chữa cho người mà lại không hóa ra tiêm thuốc giết người chẳng nên dư ? Đó là một điều mà *Pasteur* tiên-sinh lấy làm phân-vân lắm, chưa dám giải-quyết ra làm sao, thì sực giữa ngày 6 Juillet 1885, người ta đem một cậu bé con người thành A-tân (*Alsace*), tên là *Joseph Meister*, mới có lên 9 tuổi, bị chó dại cắn đến 14 dấu, đến cầu cứu với tiên-sinh. Bà mẹ cậu bé cứ nằn-ni khóc-mếu kêu-nài xin tiên-sinh cứu chữa cho. Tiên-sinh thấy cảnh rất lấy làm cảm-động, cầm lòng không đậu, song vẫn ngần-ngại vì e rằng đem tiêm thuốc vào vì tất đã chữa khỏi được cậu bé mà không coi lại hóa ra tiêm thuốc cho cậu bé chóng chết đi cũng nên.

Sau tiên-sinh bèn quả-quyết đem tiêm thử cho cậu bé một liều thuốc nhỏ, đến hôm sau lại một liều nhỏ nữa, rồi hôm sau nữa lại một liều nhỏ nữa mạnh hơn một ít, nhưng càng tiêm thêm cho cậu bé những liều thuốc mạnh hơn thì *Pasteur* tiên-sinh càng lấy làm lo-ngại, sốt ruột nóng lòng, đến nỗi ngày quên ăn đêm quên ngủ, vì chưa biết tính-mệnh cậu bé sẽ ra làm sao.

Bất đồ trong khi *Pasteur* tiên-sinh càng tiêm thuốc vào thì cậu bé *Meister* nhờ thuốc đó mà thành ra khỏi hẳn. Thế là từ đấy *Pasteur* tiên-sinh tìm ra được thứ thuốc tiêm chữa bệnh chó dại cắn, mà cái ngày 6 Juillet 1885, nghĩa là ngày cậu bé *Meister* thành A-tân đến cầu cứu ở *Pasteur* tiên-sinh, thật đã thành ra một ngày kỷ-niệm về việc tìm ra thuốc chữa bệnh chó dại cắn vậy.

Pasteur tiên-sinh mãi đến tận lúc đã già nua tuổi tác, mà cụ vẫn cứ ra công chuyên tâm chú ý khảo cứu về các Khoa-học. Cụ thật đã có công cải-tạo lại cả nền Y-học để mà cứu thế độ nhân. Cụ lại rèn đúc nên được nhiều những tay y-sĩ rất có giá-trị. Chính bọn môn-đồ của cụ nhiều người đã khảo cứu tìm tòi ra được những phương thuốc rất hay, như quan bác-sĩ *Roux*, quan bác-sĩ *Yersin*, và nhiều các quan bác-sĩ khác nữa cũng đều là môn-đệ cụ *Pasteur* mà đã tìm ra được những phương thuốc tiêm và những phương thuốc chữa các bệnh rất thần-hiệu.

Người ta có thể nói rằng từ ngày nhờ có các phương thuốc của cụ *Pasteur* tìm ra, mà kể riêng một mình nước Pháp mỗi năm đỡ được đến hàng 100.000 người khỏi bị thiệt tính-mệnh về các tật dịch, cho nên dương thuở sinh-thời cụ, người ta thường đã xưng-hô cụ là bậc ân-nhân của nhân-loại, thật là sung-sướng vẻ-vang thay !

Ngay sau kỳ Hội-đồng Liệt-quốc tại Luân-đôn hồi thuở ấy, chính vua nước Đức đã thân đến tận trước mặt cụ *Pasteur* mà nói rằng : « Kính chào *Pasteur* tiên-sinh ! Dám xin tiên-sinh cho phép quả-nhân tới đây mà kính chào tiên-sinh và ngỏ cùng tiên-sinh biết rằng vừa rồi trong lúc họp hội-đồng, quả-nhân đã mạn phép mà xưng-tụng tiên-sinh đấy. »

Vẻ vang thay cho một nhà khoa học lão thành thật đã làm nức danh khắp thế-giới và đã làm thơm lây cho mẫu-quốc tổ bang biết chừng nào !

Năm 1892, giữa ngày lễ trọng-thể của các nhà bác-sĩ trứ-danh khắp hoàn cầu họp tại nước Pháp, cụ *Pasteur* có ngỏ mấy lời tóm-lược sau này cùng các bạn đồng-nghiệp. Ta cứ xem qua mấy lời ấy thì đủ biết cái chí của cụ thật chỉ khuynh-hướng riêng về Khoa-học để cố tìm phương mà cứu khỏi cứu nạn cho loài người. Đại khái cụ nói :

« ... Liệt vị tiên-sinh đây là đại biểu của liệt qui-quốc trong thế-giới đã tự phương xa quá dời gót ngọc tới tệ-bang để tỏ tình luyến-ái cùng tệ-bang, kẻ bất-tài này thực lấy làm mừng rỡ khôn xiết kể. Bất-tài thường vẫn trộm nghĩ rằng ở đời duy có sự học-thuật mới chiến thắng được cái nạn ngu-muội, duy có sự hòa-bình mới chiến thắng được cái nạn binh-cách, vậy ước gì hết thảy các dân-tộc ta trong thế giới đều biết đồng tâm hiệp lực với nhau, không phải đồng tâm hiệp lực để mà phá hoại thế giới, nhưng mà đồng tâm hiệp lực để cùng nhau xây-đắp lấy thế-giới cho càng ngày càng ngày-ngạ vững-vàng hơn lên. Cái tiền-đồ của thế-giới sau này là về phần những kẻ làm được nhiều việc để cứu khỏi cứu nạn cho loài người đó. Vậy, hỏi hỡi *Lister* (1) qui-hữu ơi ! hỡi hỡi liệt-vị qui-hữu đây là lĩnh-tụ của Khoa-học, của Y-học, bất-tài này dám xin các ngài lưu tâm đến điều ấy cho.

Các bạn thanh niên ! hỡi hỡi các bạn thanh-niên ! xin các ngài khá để tâm nghiên-cứu về các phương-pháp rất chắc-chắn rất mạnh-mẽ của Khoa-học mà hiện nay những cái bi-thuật của nó chúng ta đây mới chỉ biết được có khúc đầu thôi. Tất cả anh em chúng ta đây, cái tình-cảnh mỗi người thế nào mặc-dầu, ta cũng nên cố công cùng sức mà chớ có nản chí ngã lòng, dù gặp khi thế-vận có biến thiên thăng đáng, ta cũng chớ nên vì thế mà thoái chí ta.

Các ngài khá nên tiềm tất tinh trí ngõi trong các phòng thí-nghiệm, các nhà thư-viện mà cố khảo-cứu đi. Thoạt kỳ thủy các ngài hãy nên thường tự vấn tâm rằng : « *Ta đã học-hành khảo-cứu được gì chưa ?* » rồi dần dần về sau, các ngài lại nên thường tự vấn-tâm nữa rằng : « *Ta đã làm được điều gì ích cho Tổ-quốc ta chưa ?* » Ấy cứ thời thường tự vấn tâm mình như thế kỳ cho đến khi nào trong cái bể hạnh-

1. *Lister* : tiên sinh là một nhà Y-học trứ danh ở nước Anh cũ-lợi, chính là người tìm ra được thứ thuốc sát sinh trừ trùng.

Do Võ Phi Hùng Cựu HS Petrus Ký (67-74) tặng Huỳnh Chiếu Đẳng chủ Kho Sách Xưa Quán Ven Đường (Từ microfilms của Đại học Cornell)

phúc mênh-mông kia, mình tự xét mình hiện cũng đã được dự góp gom một đôi chút mầy mà vào cái công-cuộc tiến hóa của nhơn-loại, là được.

Nhưng mà, cuộc đời lắm nỗi khắt-khe, cái công-lao của người ta thành tựu được nhiều hay ít, thường khi cũng phải tùy ở cái thế-cục nó xoay-vần, cho nên mỗi khi ta đã khuynh-hướng về một mục-đích nào, thì ta phải cố sao để ta có thể tự nói được rằng : *«Ấy ta đã làm được những việc mà sức ta có thể làm được.....»*

Cứ xem mấy câu tâm-huyết của *Pasteur* tiên-sinh trần-thuyết với các bạn đồng-nghiệp như thế, thì đủ biết tiên-sinh thật là có chí hi-sinh vì nghĩa. vụ vì khoa-học vậy.

Mỗi khi *Pasteur* tiên-sinh gặp phải những cảnh đau-đớn buồn-rầu, như những bận mấy người con yêu-quí của tiên-sinh tạ thế, hay như sau hồi chiến-tranh thảy chứt thành núi, máu chảy thành sông về hồi năm 1870, thì tiên-sinh thường cứ ngày đêm luôn luôn ở trong phòng thí-nghiệm, mê-mệt khảo cứu về các khoa học, mà miệng cứ thường nhắc đi nhắc lại luôn một câu nói rất giản-dị mà có hàm cái nghĩa rất rộng rất to, có thể đẹp được sự buồn-rầu mà yên-ủi lòng phiền-não đi được, ấy là câu :

« Phải làm việc ! »

Có một ngày *Pasteur* tiên-sinh nói chuyện mình cho học-trò ở trường Trung-học *Arbois* nghe, tiên-sinh đã quả khiêm-tốn mà bảo các môn đệ rằng : « Cái điều đáng khen của tôi là chỉ được một điều rằng chăm chỉ làm việc thôi. Tôi chẳng có tài được gì khác cả, duy chỉ có cái trí kiên-nhẫn với cái lòng cố gắng, kể với hai đức ấy, họa chăng tôi còn được có cái hứng-thú về những điều to-tát, những điều tốt đẹp nữa, là cùng. »

Ấy đấy ! một người tài học như thế, mà lại khiêm-tốn như kia, mà lại có cái trí kiên-nhẫn, cái lòng cố gắng như kia, há chẳng phải là hiếm có ở đời lắm ru ? — Cổ-nhân đã có câu : «Ở đời duy có một điều qui giá hơn cả những cái vui-thú về vật-chất, hơn cả những cái sung-sướng về của-cải tiền-nong, lại hơn cả chính cái sức khỏe của người ta nữa, ấy là điều tận-tâm với sự học ». Ôi ! *Pasteur* tiên-sinh thật đã được hưởng cái qui-giá ấy vậy.

(Còn nữa)

Vũ-giáp-Cộng.

Tự do diễn đàn

Một lời nói thực với Nông-gia

Vụ tháng mười năm nay, nắng lắm, mấy tỉnh về phía bắc xứ Bắc-kỳ ta, phần nhiều nắng ngang, màu lúa tốn giảm mất nhiều, cứ tính số bình-thường độ-niên thời mỗi mẫu được độ đến 30 thùng thóc là nhiều. Năm nay tốn giảm, mỗi mẫu chỉ được 15 hoặc 20 thùng, và cũng có chỗ thời mất không được gặt, thế mà có hai làng (Yên-M. và B. M.) trong tỉnh Phúc yên năm nay lúa lại tốt hơn, cứ mỗi cây lúa cao 1 m. 80 đến 2 m. 20, mỗi bông lúa từ 200 đến 300 hạt, mỗi mẫu được 70 đến 80 thùng thóc (!?) Số là hai làng kia phần nhiều ruộng không có dư lụy, cũng bởi nhiều có. Nước là nông quốc dân là nông-dân, bốn nghìn nă a nay cha truyền con nối, trước sau sau vậy, nông học không có chuyên khoa, nông khí không biết cả cách, nắng mưa nhờ ở giới, tốt xấu đã tại đất, côn-trùng không biết trừ chữa, tài bồi ít có vật-liệu, cái nghề trong tay mình làm ra có thể chắc được, mà cứ ù ù cạc cạc, đỏ đen may dãi, cho là đánh bạc ép bài, không có một tý đặc quyền gì ở mình, thế thời nông-nghiệp sao cho chắn-tung tiến-triển sao cho sung-mãn, mà khỏ khỏ khăn được.

Vả lại từ xưa ăn nông nặng-nề, như quan-hồn tang-lễ, hễ làm đến việc, trong nhà dẫu không có cũng phải vay công lãnh nợ, bán vợ đợ con lấy tiền mà đua theo cho bằng người trước, ấy những cái nguyên nhân nghèo nàn đầy chứ đâu, cái kết quả cung tàng đầy chứ đâu, cũng vì cách tiến-tệ ở trên mà nay nhờ được chí thì-phú vì dân hưng lợi bỏ tệ, đặt ra trường dạy canh-nông, nghiệm địa chất, chế ra các thứ vật-liệu để tài bồ, xây cống để phòng hạn lạo, cải lương phong-tục, bỏ những thói xa hoa, mà thảo giản-ước văn văn, đều là những phương thuốc bổ cứu cho bệnh khó khăn trừ-trần con me lăng pai, nó tiêm nhiễm ám-ảnh người ta đấy. Nông-vụ đã cải-lương thời cả nông lợi được nhiều tọc lệ đã sửa lỗi, thời tiêu dùng hết it, ấy là cái đạo sinh tài đấy chứ ở đâu, lo gì nông dân ta chẳng có ngày phong-phú, cứ thành-thị buôn bán mà làm chi, (-ói đến đây e có người tai những nhà tôn-đốc khoáng-trương thương nghiệp, nhưng nói cho người ta vui lòng mà theo nghiệp cũ, thời phải kiểm nhời bi-lý, chứ không đám bi thương). Kia những cửa hàng to kia, cũng lắt phải bảy nỗi ba chìm, trên non lận-vòng, buôn thúng bán mẹt, xó chợ đìu cầu, vay thuế, viết mướn, cái thế ấy đáy đọa phong-trần, lao-động bao nhiêu tâm huyết, bận rộn bao nhiêu tinh-thần, mới trở nên được ông thì giàu có, cửa hàng khá to, chứ đã để đâu, mà chưa hẳn rằng : những cửa hàng kia, bán hạng bảy đặt rực rỡ tiếng hoàng, tuổ có được tiêu-thụ, hay là mỗi miệng cháo khách, cũng mỗi tay xua ruồi đấy thôi, cửa hàng nào cũng được phát tài, thời không đến nỗi có giấy cáo cùng để vỡ nợ và đơn xin giảm thuế môn-bài, buồng chi là thời buổi khó khăn, gánh đua cho lợi, trăm khéo nghìn khôn mới lại càng khó nữa.

Đem so sánh : cái ngũ-ngôn thời ta thò-bì thực-thể quê mùa chất phác, biết đâu những phù hoa bóng bẩy, ngọn lá cao sâu. Cái phục sức, thời có khó nhọc : 1° là tinh-thần, 2° là hình thể, hình-thể như nghiệp nông ta, không một vật nào đến chỗ kín, gánh một quẩy lúa nọ về nhà, xong là yên rồi, ăn ngon ngủ kỹ, chứ làm việc về tinh-thần lại khó nhọc hơn nữa, tinh-thần chủ vận-động ở tư-tưởng, hễ tư-tưởng bao nhiêu thời càng đau lòng nhức óc bấy nhiêu, chứ đứng trong quần chúng áo dài mà vinh, ngựa xe là lượt mà sướng đâu. chẳng nói thời ai cũng rõ rằng : nghề làm ruộng, chân lấm tay bùn, là một nghề khó nhọc, khó nhọc thế mà dân tình vẫn còn nghèo khó, tài nguyên thì không phải cứ giao-chỉ có chết rồi thì Thánh-thượng mới được. Mình muốn tự chủ trong gia-đình mình lúc nào là được lúc ấy.

— Phải. Nhưng khanh có còn nhớ chuyện điều khanh đã tâu với trẫm khi ở Ba-loa không ?

Đạt-ta-nhan nghĩ bụng rằng :

— Biết ngay là đến cái chuyện đó mà ; ta tinh, có lẫm-cẩm. Thôi, càng hay, thế lại nghiệm ra rằng ta hãy còn thính mũi.

Vua Lô-ý hỏi :

— Khanh không trả lời trẫm a ?

— Tâu Bệ-hạ. Ngu-thần nghe như còn nhớ.

— Nếu khanh không nhớ, thì đã có trẫm đây, trẫm vẫn còn nhớ, khi ấy khanh tâu với trẫm thế nầy. Khanh khá chú ý mà nghe

— Ồ ! Bệ thần xin giồng hết tai ra mà nghe. Tâu Bệ-hạ. Vì muốn chứng như câu chuyện sẽ có tỉ-lích cho hạ-thần.

Nhà vua lại nhìn nhà ngụ-lâm một lần nữa. Nhà ngụ lâm thì vuốt ve cái lông cằm mũ chán rồi lại vuốt đến râu, mà chờ nhà vua phán.

— Khanh đã tâu thực hết mọi việc với trẫm rồi khanh mới từ chức.

— Có vậy. Tâu Bệ-hạ.

— Nghĩa là về cái cách tư-tưởng bánh-vi của trẫm, buộc khanh nghĩ thế nào thì khanh đã cứ thực mà giải bày cho trẫm biết.

Đạt-ta-Nhan dẫn râu mà lầm bầm rằng :

— Thật vậy.

Vua Lô-ý thấp-thỏ lại nói tiếp rằng :

— Khi trẫm đang lóc quần bách, khanh cũng không hề có nói ninh trẫm.

Đạt ta Nhan cất đầu lên một cách sao-qui mà rằng :

— Nhưng mà, nếu thần hạ có không tăng bốc khi quân-thượng nghèo, thì thần hạ cũng không hề có phản bội hỏi quân thượng tăng. Thần-hạ đã đồ mồ tới công, thần-hạ cũng dường như con chó giữ cửa, tự biết rằng nào ai xơm xướng nếm bánh đến cho mình. Thần hạ cũng nghèo cũng tăng mà nào có dán xin cái chi đâu, duy chỉ xin có cái đã-hạn đó mà thôi.

— Trẫm vốn biết khanh là người trung dũng, song hỏi đó trẫm còn ít tuổi, khanh cũng nên khoan thứ đi cho. . . . Làm ông thiên-tử, mà đành chịu không cưu giúp được anh Sắc-lệ độ nhị. . . . Nói quá đi nữa. . . . Làm ông thiên-tử, mà không đình hôn được với Mân-chi-Ni tiểu-thư.... Vậy thì còn sở trách chi những điều khác ?

Nói đến mấy câu đó, thì nhà vua cái thường dàng hằng ngày là cái thóc gạo của nghiệp nông ta.

Vả chăng, cái nghề gì cũng vậy, không có bỗ hỏi nước mắt mà để nên có tiền nghìn bạc vạn, thời lại quá ư xa hoa, chưa hẳn rằng : người kia nói ra gang thép, cái mối đáng ông bà kia, mà để là giàn có, hay để sa phí, con bài lá bạc, đồ đi hẳng nắm, gia tài đã sạch không, chỉ còn lại bộ mã, cái đồng tiền nó có ra người không khó nhọc đâu, để có để không. Vàng nước dưới sông tiền, đám mây trên núi ngọc, học tạn mồ hôi lúc, còn hết bao lâu, chỉ bằng ta cứ lần lóc ở chốn điền viên. bảo thủ lấy cái kho tàng vô tận là cái địa-lợi của ta ung đắc là hơn, đương cái thời-đại cạnh-tân này, tháng 10 năm nầm về sau, hà lại không được như tháng 10 năm nay sao, đương cái gió Âu mưa Mỹ này, hà lại không được nên câu : ơn trên mưa gió thuận thời, năm châu thỏi sáo vui đời Thuấn, Nghiêu, hay sao.

Nói đến đây thời Mô nin, tôi từ giã ra về. cho biết rằng : hễ làm nghề gì mà không thấy phát đạt thời hay sinh lòng chán nản, chớ không có cái kiên tâm nghị-lực, như nghề nông nước ta ngày nay, chính-phủ đã hết lòng khoáng-trương và đã có nghị-định việc đấu thầu nhập điền, nhưng những làng cách nài xa sông, tưởng không thực hành được, mong rằng : có máy chiến văn được thành hiệu, mà đem lợi dụng ở cánh đồng rộng mông-mênh, thời có cơ khá mong cho nông dân làm ăn được chắc vững, chớ như nay sai dám chắc là vụ tháng 10 sau này được mùa, ai là người dám vững rằng vụ chiêm sau này được phong đăng.

Một người đọc báo lại cảo

VIỆC HANOI

Giá bạc. — Kể từ ngày 14 Décembre này, giá bạc ở kho Nhà nước định là 7 f. 40.

Kính tặng. — Kỳ báo ngày mai, 15 Décembre, bản quán gởi lồng vào với tờ báo một tờ lịch sang năm (1923) để kính tặng các bạn đọc báo.

Hội-đồng chính-phủ. — Những văn-đề bàn tại Hội-đồng Chính-phủ trong kỳ thường niên này thì nghe đâu chỉ có những việc làm sổ dự toán Đông-pháp và các xứ mà thôi.

Quan Thống-đốc Nam-kỳ, quan Khâm-sứ Cao-mên và các quan chức có chân Hội-đồng chính-phủ ở Nam-kỳ Cao-mên đã đáp tàu *Orénoque* ra Bắc sáng hôm qua lúc 8 giờ.

Bệnh-trạng quan Toàn-quyền Long. — Bệnh trạng quan Toàn-quyền Maurice Long thì nay đã bớt nhiều. Một quan thầy thuốc bình là bác-sĩ L'Hermitier ở Pháp sang chuyến tàu *André Lebon* có ghé vào Colombe thăm ngài và bàn việc thuốc với các quan thầy thuốc Âng-lê đang điều trị cho ngài. Cứ như quan thầy thuốc L'Hermitier thì bệnh quan Toàn-quyền Maurice Long là do bệnh sốt rét ngã nước từ khi trước mà phát ra, đến bây giờ lại phải một cơn nữa kể đến cho nên ngài cần phải tĩnh dưỡng tại Colombo.

Chiều hôm nay bản báo lại tiếp được tin sau nầy của phủ Toàn-quyền lại cáo :

Theo như điện-tín ở Colombo gửi về ngày hôm qua thì bệnh-trạng quan Toàn-quyền Long đã đỡ nhiều.

Chức Thống-sứ hàm. — Quan cai-trị hạng nhất Léiang ngạch Đông-pháp, ngày trước có ngồi Công-sứ Thái-bình rồi sau làm Đốc-lý ở Paompenh, nay về hưu thì được thăng chức Thống-sứ hàm.

Quan giáo-sư Sylvain Lévi tại Vân-nam. — Quan giáo-sư Sylvain Lévi và qui phu-nhân cùng với M. Parmentier đã tới Vân-nam-phủ tối hôm 12 Décembre. Các quan chức trong tỏa Lãnh-sự và các đại-biểu của quan Đô-đốc Vân-nam có ra đón các ngài tại nhà ga.

Hôm 13 Décembre, M. Bodard, quan Lãnh-sự Pháp có giới-thiệu Sylvain Lévi tiên-sinh cùng quan Đô-đốc Đường-kế-Nghiêu và các quan ấy-viên bộ Ngoại-giao và Học chính. Ngày hôm nay quan Lãnh-sự cùng với các quan thiết tiệc tiên-sinh tại Đình Vân-nam. Quan Đô-đốc Đường cũng nhận lời đến dự tiệc.

Tạp chí của Tri-tri. — Bản quán vừa tiếp được hai số tạp chí của hội Tri-tri (Bulletin de la Société d'Enseignement mutuel), số thứ nhất đăng toàn bản dịch chuyện Iphigénie của Racine tiên-sinh do ông Đỗ-Thúc diễn nôm, quyển thứ nhì đăng tiếp nối chuyện ấy và tập kỷ yếu của hội Tri-tri. Ông Nguyễn-văn-Tố trước khi chủ bút tờ tạp-chí ấy thì nay vì lẽ riêng ông không nhận nữa, bởi vậy hội lại giao cho ông Đỗ-Thúc là tham tá phủ Thống-sứ kể thay Trong bộ biên tập mới thì có : MM. Bùi-huy-Đức tham tá sở Kiểm-sát Tài-chính, Ngô-vi-Liễn, tham tá nhà Thư-viện, Đoàn-Rụng tham tá sở Công-chánh, Ng-Thức giáo học.

Tạp chí này bây giờ cứ ba tháng mới xuất bản một lần giá tiền mua đồng niên là 1 p. 00 và mỗi số là ba hào.

Các ngài có phiếu QUỐC-TRÁI về đánh bất cứ năm nào, nay muốn bán lại được GIÁ RẤT CAO, xin đến hỏi LÊ-ĐÌNH-CẢNH, số 17, phố hàng Giấy (Rue du Papier) Hanoi. 2043

Cần người làm việc Cần một người biết chữ tây thợ thạo mà lại biết ít nhiều chữ Nho, để dịch các bài quốc-văn ra chữ Tây và chữ Tây ra quốc văn.

Hỏi ngay tại bản quán. Từ hôm nay đến ngày 16 Décembre thì không nhận nữa.

Ngạch quan cai-trị. — M. Broni quan nguyên Công sứ Kiến-an và M. Mathieu quan nguyên Công-sứ Lào-kay mới hết hạn nghỉ ở Pháp sang thì nay tạm bổ vào phủ Thống-sứ.

Phủ Toàn-quyền. — M. Lagrèze, quan phó cai-trị hạng nhì thuộc ngạch Bắc-kỳ nay đổi vào tòng-sự tại phủ Toàn-quyền.

Tập trận tại chùa Thông. — Đến thứ hai 18 Décembre tại khu đất chùa Thông (Sơn-tây) sẽ có tập trận bắn đại bác thật.

Về nghỉ tại qui-quán. — Trong hàng các quan được nghỉ phép tại qui-quán thì có quan cai-trị Vinay phủ Thống-sứ vừa được nghỉ dịnh nghỉ 6 tháng tại Paris. Nghe đâu đến đầu sang năm thì ngài mới khỏi hành.

Hội Thể dục. — Đến ngày 24 Décembre này hồi 3 giờ, trường Thể dục sẽ mở một hội lớn do hội Khai-trí tiến-đức bảo trợ.

Trước nhà trường định mở một cuộc chạy thi vòng quanh hồ hồ, nhưng mở một cuộc chạy như vậy thì chỉ trông thấy người chạy thoáng qua một lượt thôi mà không có gì để tỏ bày sự lịch sự của việc thể-dục cả. Bởi vậy nay nhà trường định đổi lại cái chương-trình, ngoài những phép thể thao dạy ở trường thì nghe đâu trong chương-trình sẽ có cuộc đấu võ Annam, cuộc đánh vật nữa. Hôm ấy hội Khai-trí và trường Thể-dục sẽ có giấy mời các quan và các thân hào.

Công chúng cũng được đến xem, song phải vào cửa sau, còn cửa trước vào ngay sân chính (Stade Monguillot) thì để các quan và các ông có giấy mời.

Quan Bốc-tơ Bi-cơ-man

Y-khoa Tiến-sĩ

Chuyên trị về các thứ bệnh :

Bệnh sinh, chứng bệnh đàn-bà, càng con-gái, các chứng sài trẻ con. Bệnh đau mắt, bệnh giang-mai và bệnh ngoài da, càng nhiễm các thứ bệnh khác, vân vân..

Phòng khám bệnh ở gần cuối phố Gia-long, số nhà 53. Bắt đầu từ 1 giờ đến 6 giờ chiều. Ông nói số 314.

2047

Danh-dự hội-tinh. — M. Trần-sĩ-Nhu là lính khố-xanh ở Cần-thơ (Nam-kỳ) đã liều mình cứu được một người đàn bà và một đứa con-nít một tháng khỏi chết đuối thì nay được đặc cách thưởng Danh-dự hội-tinh bạc hạng nhì.

M. Phạm-v-Trọng, hương-chủ làng Thầy-đông (Tân-an) đã tỏ lòng can đảm được kể cướp và bị thương, thì nay được thưởng Danh-dự hội-tinh bạc hạng nhì.

Một phụ tạ sang Úc-châu. — Có một nhà điền-chủ ở Nouvelles Hébrides (Úc-châu) sang đây mộ một trăm phụ tạ đem sang để làm việc.

Dịch trâu bò. — Các thể-lệ trong nghị-định ngày 9 Novembre 1922 về bệnh dịch trâu bò ở làng Ba-bẹc và thôn Bồ-sen, tổng Trầm-điện, huyện Chí-linh (Hải-dương) thì nay bãi đi.

Bến điện tại Hội-chợ Hà-nội — Công-ty điện khí Đông-pháp đã thương-lượng với hội-đồng tổ-chức Hội-chợ nay có lời để các nhà có dự cuộc Hội-chợ biết rằng : ngài nào muốn mắc đèn tại các gian hàng của mình thêm vào số đèn của hội-đồng đã có thì nên đến ngay thương lượng với công-ty về việc ấy.

Các nhà bồi chậm, nghĩa là sau ngày 15 Décembre, thì công-ty không có thể nhận lời được.

Người thừa-phái. — M. Trịnh-v.-Nhiêu, thừa-phái hạng sáu ở huyện Hoành-bồ (Quảng-yên) được nghỉ ba tháng nửa lương tại Nam-định.

№ 130 TRUYỆN

MƯỜI NĂM VỀ SAU

(*Dix ans plus tard*)

tức là truyện

(Ba-la-gia-luân Tử-tước)

Soạn-giả : ALEXANDRE DUMAS

Dịch-giả : PHAN-BỘI-CẦU

Đạt-ta-nhan không trả lời, chỉ nghiêng mình mà thôi. Bụng nghĩ rằng : Thế cũng để là có phép rồi, và là cũng chẳng có chi mà nói cả.

Vua Lô-ý cầm bút gạch mạnh một cái, rồi quẳng bút xuống bàn một cách giận dữ, rồi đứng dậy ; lấy tay sờ lên trán. Xong rồi lại nhìn thẳng vào Đạt-ta-nhan. Cặp mắt của nhà vua vừa có vẻ kiêu-căng vừa ra vẻ hờn-hận.

Nhà Ngự-lâm bụng nghĩ rằng :

— Hẳn định làm cái gì ta thế kia?

Nhà vua hỏi :

— Hẳn khanh đã biết rằng giáo-chủ chết rồi đấy chứ ?

— Tâu Bệ-hạ, Ngu thần hẳy còn hồ nghi.

— Vậy thế khanh biết rằng nay trẫm đã được tự chủ trong gia-đình.

— Muôn tâu Thánh-thượng. Cái đó thì không phải cứ giao-chủ có chết rồi thì Thánh-thượng mới được. Mình muốn tự chủ trong gia-đình mình lúc nào là được lúc ấy.

— Phải. Nhưng khanh có còn nhớ chuyện điều khanh đã tâu với trẫm khi ở Ba-loa không ?

Đạt-ta-nhan nghĩ bụng rằng :

— Biết ngay là đến cái chuyện đó mà ; ta tinh, có lẫm-cẩm. Thôi, càng hay, thế lại nghiệm ra rằng ta hẳy còn thính mũi.

Vua Lô-ý hỏi :

— Khanh không trả lời trẫm a ?

— Tâu Bệ-hạ. Ngu-thần nghe như còn nhớ.

— Nếu khanh không nhớ, thì đã có trẫm đây, trẫm vẫn còn nhớ, khi ấy khanh tâu với trẫm thế nầy. Khanh khá chú ý mà nghe

— Ồ ! Bệ thần xin giồng hết tai ra mà nghe. Tâu Bệ-hạ. Vì muốn chứng như câu chuyện sẽ có tỉ-lích cho hạ-thần.

Nhà vua lại nhìn nhà ngụ-lâm một lần nữa. Nhà ngụ lâm thì vuốt ve cái lông cằm mũ chán rồi lại vuốt đến râu, mà chờ nhà vua phán.

— Khanh đã tâu thực hết mọi việc với trẫm rồi khanh mới từ chức.

— Có vậy. Tâu Bệ-hạ.

— Nghĩa là về cái cách tư-tưởng bánh-vi của trẫm, buộc khanh nghĩ thế nào thì khanh đã cứ thực mà giải bày cho trẫm biết.

Đạt-ta-Nhan dẫn râu mà lầm bầm rằng :

— Thật vậy.

Vua Lô-ý thấp-thỏ lại nói tiếp rằng :

— Khi trẫm đang lóc quần bách, khanh cũng không hề có nói ninh trẫm.

Đạt ta Nhan cất đầu lên một cách sao-qui mà rằng :

— Nhưng mà, nếu thần hạ có không tăng bốc khi quân-thượng nghèo, thì thần hạ cũng không hề có phản bội hỏi quân thượng tăng. Thần-hạ đã đồ mồ tới công, thần-hạ cũng dường như con chó giữ cửa, tự biết rằng nào ai xơm xướng nếm bánh đến cho mình. Thần hạ cũng nghèo cũng tăng mà nào có dán xin cái chi đâu, duy chỉ xin có cái đã-hạn đó mà thôi.

— Trẫm vốn biết khanh là người trung dũng, song hỏi đó trẫm còn ít tuổi, khanh cũng nên khoan thứ đi cho. . . . Làm ông thiên-tử, mà đành chịu không cưu giúp được anh Sắc-lệ độ nhị. . . . Nói quá đi nữa. . . . Làm ông thiên-tử, mà không đình hôn được với Mân-chi-Ni tiểu-thư.... Vậy thì còn sở trách chi những điều khác ?

— Nghĩ cái chi, thưa Bệ-hạ ?

— Nghĩ hẳy nhiều điều trẫm vừa nói đó.

— Vâng, tâu Bệ-hạ... Quả có vậy.

— Mà khanh chỉ chờ dịp để nói lại.

— Tâu Thánh-thượng...

— Chừng như khanh còn ngẫn ngại....

— Lời vàng ngọc của Bệ-hạ, ngu thần vẫn chưa hiểu ra.

Vua Lô-ý cau lông mày lại.

— Muôn tâu Bệ-hạ. Xin Bệ-hạ tha lỗi cho kẻ hạ-thần. Bây giờ hạ thần tỏ gịa lắm..... Không lòng nói ngộn thẳng cẩu chuyện. Song khi câu chuyện đã nhập tâm rồi, thì thưởng như chôn vào rượt không bao giờ quên.

— Vậy thì, thì giờ của trẫm là thì giờ vàng ngọc, khanh khá mau mau giải quyết cái vấn-đề này cho trẫm hay. Từ khi khanh vẫn nghỉ lời giờ, khanh làm gì ?

— Ngu-thần tâu xa, tâu Bệ-hạ.

— Cần nói khí tàn nhẫn.

— Thánh-hoàng cho cần nói đó là cần nói biết lịch-sự, cũng là phải. Ngu-thần chỉ đốc một lòng tôn kính quân vương, đã ngu-thần có thất lễ đi nữa, cũng là bởi lắm ngày quen thói ở nơi quán ngũ sa trường, điều đó hẳn cho mình cũng lượng tình dung thứ. Vả lại Thánh hoàng là bậc trên lẽ đâu thêm chấp đến cái câu nói buột mồm của một kẻ tiểu tốt.

— Phải, trẫm biết Khanh đã làm được một việc từng lấy ở bên Anh quốc, duy trẫm chỉ tiếc rằng Khanh không giữ lời hứa.

Đạt-ta-Nhan ngạc nhiên hỏi :

— Thần-hạ ?

— Hẳn vậy. . . . . Khi khanh từ chức, khanh đã cam đoan với trẫm rằng khanh không phỏ tá vua chúa nào nữa.... Vậy mà, vì Sắc-lệ độ-nhị Hoàng-đế mà khanh đã làm cái việc bắt ecóc Môn-cơ tướng-quân một cách kỳ diệu đó.....

— Tâu Thánh-thượng, xin Thánh-thượng đại xá cho. Đó là vì ngu-thần.

— Cái đó cũng có được việc cho khanh u ?

— Chẳng khác gì những cái thể đoạn làm liều của cáo ông tướng đời thập ngũ thế kỷ.

— Được việc hay là được của ?

— Muôn tâu Bệ-hạ. Ngu-thần được mười vạn ô-cưu, mà có trong một tuần lễ thôi đấy. Thật đã gấp ba cái số tiền của ngu thần kiếm trong năm mươi năm.

— Môn tiền cũng tối đấy.... Nhưng mà trẫm nghe như khanh cũng hơi tham ?

(Còn nữa)

Ai có giấy quốc-trái bất cứ năm nào, hãy giấy trái-phiếu riêng của các hội Công-thương mà muốn bán thì xin đem lại hiệu Đức-long, ở số 90, phố Má-mây, Hanoi, châm-chước theo thời-giá, mua bán phải chăng.

Qui-khách ai có thứ hàng gì mà không có chỗ bán, xin mời đến châm-chước hay là viết thư đến, bảo-biểu xin hết sức cổ-vũ mua bán giùm cho hàng được như ý các ngài.

ĐỨC-LONG-HIỆU
chân-thành.
3086

PHÒNG THĂM - BỆNH
CỦA QUAN
Y khoa Bác-sĩ MAURICE LOUBET
Thường-trú đệ nhất đẳng Bắc-thầy bội-tinh.
Nguyên-chuyên về ngoại khoa tại bệnh-viện Tours, Fes, Rabat, Casablanca Port-Said (Ai cập) Huế
Ngoại khoa, hộ-sinh, chữa mắt và các thứ bệnh lậu, bệnh giang mai
Phòng thăm bệnh tại ĐƯỜNG GIÁ-LONG, 32.
KHÁM BỆNH : Giá 3 đồng một lần
3015.

CACHETS ANTIGRIPPE
Trị bệnh sốt dịch: nhức đầu, cảm cúm, cứ nửa ngày thường hay hai người nhất là bệnh người nhiều người phải chi trong 24 giờ ngày thì chết.
Ai có người phải bệnh ấy nên đến bán hiệu mua một lọ 6 viên thuốc antigrippe. Thuốc này rất thần hiệu, đã cứu sống nhiều người hồi cận tử, mà không phải uống nhiều viên, rất tiện lợi, mỗi lọ giá 0$50 mà khỏi. Trẻ con 10 tuổi uống mỗi lần nửa viên.
Cách dùng: cách 3 giờ đồng hồ uống một viên, rồi uống nước cho nhiều cho chóng ra mồ hôi thì uống rõ nhiều nước nóng và ít nước lạnh uống dần thì chỉ trong 24 giờ là khỏi. Trẻ con thì uống mỗi lần nửa viên.
Cách dùng như của người lớn.
Bào chế MONTÉS, 54, phố Paul Bert, Hanoi.

Giá bán mỗi viên một hào

Ngạch Tòa sứ — M. Phạm-v Lệ, tham-tá bạng tư ngạch Tòa sứ trước tòng sự tại phủ Toàn-quyền thì nay lại thuộc về ngạch tòa sứ và bổ vào tòng sự lại tòa nhì phủ Thống-sứ.

Ngạch Học-chính. — MM. Hoàng-đức Phụng, giáo học hạng năm, Đào-trinh-Cự và Phạm-đình-Nghi, giáo-học tập sự nay kiêm việc giám-thị (surveillant) tại trường Bảo-hộ. Phụ-cấp mỗi tháng được 6 đồng.

Khám thịt. — M. Ng-v-Bằng, thầy thuốc thú-y nay kiêm việc khám thịt ở Kiến-an thay M. Vũ-Bích. Phụ-cấp mỗi năm được 144 đồng.

Nhà Bảo-cô. — Nhà nuôi các trẻ con An-nam vô thừa nhận đến ngày 28 này sẽ khánh thành.

Lời nhắc lại. — Tên tôi là Nguyễn-văn-Tấn, xin có lời nhắc lại rằng từ ngày 12 Novembre 1922, tôi không có can-thiệp đến công việc công ty Hoàng-hưng-Thanh từ khi công-ty Hợp-lợi đã ở Thanh-trì, Hà-đông nữa.

Tiền trợ cấp về việc hỏa-tai — Quan Thống-sứ vừa cấp cho quan Công sứ Bắc-kạn một số tiền là 300 đồng để cấp cho những nhà bị hỏa tai ở Ngân-sơn và làm lại cái chợ ở châu ấy bị cháy mất.

Hội Hồng-thập-tự. — *Số quyên thu chín:*

M. Norès quan chánh Kiểm sát Tài-chính cho thêm 25 p.

Các viên chức trong ngạch Thương-chính : Un soldat du fisc 50 p : MM Frézard, G. Lạc-quân 5 p ; Coutore, à Lục nam 5 p ; Guerre, L. Ngô-đồng 1 p ; Soulage, R. Phố-lý 2 p ; Morel, L. Phố-lý 1 p ; Nicolai, D. Đồng-đăng 5 p ; Tarnec, P. Tiên-bang 3 p ; Féline, P. Kiến-an 2 p ; Desvaliene, G. Bắc-kạn 1 p ; Barbaud. J. Bạch-bạc 2 p : Martin, Y 0 p.10 ; Laplace, J. 1 p ; Alata, B. 0 p.50 ; Palanque J. 0 p.50 ; Caille, A. Bắc-ninh 2 p ; Duvert, B 2 p ; d'Argence. H. J. 2 p ; Carrigus E. 2 p ; Soutrenon, J. Hưng-yên 2 p ; Frézard, Ch. 1 p ; Pagès, F. Phủ-lạng-thương 3 p ; Lartigue, à Hanoi 2 p : Maigrot 1 p ; Mirville 1 p ; Babaud, Dalac 5 p ; Ropars 1 p ; Rouan 1 p ; Chérot 1 p ; Mme Vaudouër 1 p ; MM. Carles 2 p ; de Ségnin 2 p ; Vanlhournout 2 p ; Emploz, Lacôte 1 p ; Bouras 2 p ; Fontanne 2 p ; Bandaud, Hà-tĩnh 3 p ; Pailler, 1 p ; Génio 1 p ; Saggesi, Tiên-tri 3 p ; Dijon, Nam-định 1 p ; Pradillon 1 p : Apostoli 1 p ; Bessey de Boissy, Hai-lạng 2 p ; Couriant, Bạc-lạc 2 p ; Géraud, Bến-thủy 1 p : Therriat 1 p : Fajolle 1 p ; Légeaux 1 p ; Bayle 1 p ; Lacoste 1 p ; Poulain 2 p : Blanc, J. R. Phétho 2 p ; Emplez Lacôte, J. A. Phu-quang 1 p ; Dupré, Henri. Dudo 1 p ; Charriat, J. Dolen 3 p ; Mme Charriat 3 p ; MM. Appietto, P. Thanh-nôa 1 p ; De Marmiesse 3 p : Lemonnier 1 p ; Lecœur, Louis, 1 p ; Ducotton 2 p ; Verron, Hanoi 10 p de St Vinox 5 p : Scalia 10 p ; Laurens, Ninh-tiếp 5 p ; Blu, quan công-sứ Bắc-kạn 3 p ; Le Priol, quan phó công-sứ 1 p ; Bonarrouet, kỹ-sư Lục-hồ 1 p ; Pellegrini, quan Giám-binh 1 p ; Milon, đốc-học trường Trung-học Tây Hanoi 5 p.

Phủ Toàn-quyền : MM. Baudoin, quan Toàn-quyền 100 p ; Robin, quan phó Toàn-quyền 50 p ; Le Prévost 20 p ; E.Valette 20 p ; Jeambran 20 p ; Quan Thống-sứ Menguillot 20 p ; Thierry 10 p ; Marty 10 p ; Douguet 10 p ; Ferrand 5 p ; Durier 10 p ; Samy 10 p ; Détrie 5 p , Polican 5 p ; Néron 5 p ; Laval 5 p : Lotzer 5 p ; Le Guénédal 5 p ; Harnager 5 p ; Vincenti 5 p ; Giudicelli 5 p ; Cottret 5 p

VIỆC BẮC-KỲ

VIỆT-TRÌ

Xuýt chết. — Một cái xe ngựa bánh cao-su do một người bồi cầm cương chạy qua phố Việt-lợi chiều hôm 11 tây, vô ý thế nào để con ngựa lồng lên, người bồi xe ngã xuống đất, mà con ngựa cứ kéo xe chạy. Một bà cụ già và ba đứa trẻ con ngồi ở trên xe vừa khóc vừa kêu người cứu, mà những người đi đường không nắm xe lại cho ; may có quan thanh-tra Thú-y là M. Choquart, nghe thấy tiếng kêu thì cũng với người bồi ở trong nhà chạy ra, nắm được cái xe ngựa đứng lại rồi ông cho người nhà đi tìm người có cái xe ấy lại. Một qui quan có lòng tử tế như vậy thật đáng kính phục lắm, vì thử ông chậm ra thì cái xe ấy chạy thẳng đến chỗ đường quanh bên nghĩa-địa thấy lật là những người ngồi trên xe bị hại chẳng sai.

LẠNG-SƠN

Hỏa tai. — Hồi 2 giờ chiều hôm 25 tây ở xóm Khuổ-luồng xã Tân-trí châu Bắc-sơn phát hỏa tại nhà phó-lý Nguyên, thấy phó đi thu thuế vắng, vợ con ở nhà nhân giới gió rồi đốt lửa để sưởi, thế nào bắt cẩn đến nỗi lửa bén lên mái nhà, lan ra hàng xóm, không tài nào chữa được giới hanh gió cả, lửa bốc ngùn ngụt. tự hồ Chu-lang phóng hỏa. gió thổi đùng đùng có trong vài tiếng đồng-hồ để hóa ra tro cả, thiệt hại độ hơn ba nghìn bạc, khốn nạn thay ! cho những nhà lý, đông vụ vừa mới thu hoạch xong, nào thóc lúa, nào ngô đỗ, bỗng một phút hóa ra than cả, kiếm cũi ba năm thiên một lúc, tính cảnh rất thảm thiết thiệt là giọc phá không bằng nhà chay, thương thay ! cho những nhà bị nạn lý. Ước ao rằng : các bạn đồng bang là kẻ ít người nhiều, hãng tâm hãng sẵn, nên cứu giúp cho những nhà bị lên đàn hỏa lý thời hạnh-phúc lắm.

Hồ ngọc-Liên lai cảo

VIỆC KINH-ĐÔ

Dùng chước sập kẻ trộm. — Ở làng Văn-dương có ông phó-già kia nhà ở gần bờ sông, thường đề lắm khi kẻ trộm vào nhà mà chẳng lấy được vật gì cả. Ấy chỉ vì ông có tánh cơ quan linh mẫn biết cách phòng bị. Vì thế mà bọn kẻ trộm lắm thường đi kiếng nhà ông mà không đến, duy có bọn đại bợm lại dùng mưu chước để lấy cho được của ông thời chúng nó vẫn cứ lai vãng hoài. Một hôm ông biết có kẻ trộm đến, thời ông đề lén bước ra ngoài, trong khi trời tối như mực, ông đề rình được bọn đại bợm lấy đến bằng thuyền đỗ ở dưới bến mà trên mũi thuyền lại có cắm một thẻ nhang đốt cháy lấy để làm dấu nơi thuyền đỗ trong khi tối tăm.

Ông thấy thế liền đến nơi chiếc thuyền đóm xem thời chiếc thuyền không có người. Ông mới lấy cái thẻ nhang đem cắm vào một nơi khác trên bờ sông rồi trở về nhà. Ông vào nhà lên thước người nhà dậy và cầm sẵn đèn đuốc và gậy gộc. Một hồi lâu quả có trộm cạy cửa, ông liền xuất gia-gia-đình đuổi theo qui nhiên có hai đứa kẻ trộm chạy thẳng xuống bờ sông, chúng nó cứ nơi thẻ nhang cắm mà chạy, gần đến nơi thời nhẩy thòm, xuống sông cả. chớ không phải vào thuyền chúng nó. Bọn gia-đình đuổi theo thời chúng nó đứa lên đứa bơi rất chóng lẹ, nên ông không bắt được mà cũng đã làm cho chúng nó thất kinh, biết rằng đề mắc phải chước ông rồi.

Trà giả của ta. — Các người bán hàng xén ở Hoè có bán lẻ trà tàu. Bán lẻ nghĩa là từ 1 cân trở lên đến có bán cả. Vì vậy mà lại mới xuất hiện một thứ trà rất dễ đổi để bán lẻ cho ta, nghĩa là dùng bã trà đem phơi khô rồi sắc nước chè xanh mà lẫn vào rồi đề gói lại mà bán lẻ, vì đã có nhà nông phải những thứ trà ấy, tay bắt được giả đối, nhưng khi chúng nó làm ở đâu thời chẳng thấy đề trừ cái thói gian giảo ấy đi bây giờ.

ĐẠI DIỄN
Ngày thứ năm 14 Décembre, hồi 21 giờ 15
Xiếc HARSMTON'S
BỌN HÁT XIẾC RẤT TO VÀ ĐỦ THỨ THÚ
Hát tại trước cửa nhà hát Tây
CÓ 30 NGƯỜI TÀI-TỬ RA TRÒ
Bọn này toàn là người mới cả
Rất lớn! Rất đẹp! Rất vui!
Quý-vị muốn mua vé trước thì xin đến tại nhà MM. d'Larrivé Frères số nhà 84, đường Jules Ferry, Hanoi, ở đó có bán vé luôn luôn trong mấy ngày làm trò.
Vậy trước hết xin hãy đến xem các giống thú của chúng tôi!! Nào là: voi, sư-tử, cọp, beo, gấu, khỉ, ngựa vằn, vân vân.
GIÁ CHỖ NGỒI
Phòng G chỗ ngồi . . . . . 15$00
Phòng 1 chỗ ngồi 8 00
Ghế hàng trước 2 00
Ghế sang nhì 1 $50
Ghế hạng ba 1 00
Ghế băng sô 0 50
Không trẻ con và linh trở ra các hàng đặt. được phép giá nửa tiền hàng nhì và sang ba trong bao ngày mưa(nắng) mà thôi.
3363.

BẢO-HÀNH BA NĂM!!!
Đồng hồ báo thức, Máy chạy rất tốt,
Giá bán ba đồng (cả tiền cước)
BÁN TẠI HIỆU
LY-SENG-BAO
82, Phố Hàng bồ, Hanoi.
2028

Cuộc lạc-quyên Ấu-trĩ-viên

Hỡi đồng-bào ! Đàn con Ấu-trĩ là đàn con chung một họ nhà Hồng, tức là đàn con chung trong xã-hội. Ôi ! đàn con Ấu-trĩ kia, mà phải nghèo khổ bỏ liều, trách-nhiệm ấy nào phải riêng một mình ai ; đàn con Ấu-trĩ kia, mà được mạnh mẽ sáng khôn, hạnh-phúc ấy cũng là hạnh-phúc chung trong xã-hội ; đồng-bào ta, ai là chẳng sẵn lòng từ-ái, giúp của, giúp công, mong tạo phúc cho cuộc Ấu-trĩ-viên. Nay hội Khai-trí-tiến-đức mở ra một cuộc lạc-quyên suốt cả trong nước là một cuộc vĩnh-viễn mãi về sau. Kể bắt đầu từ tháng chín tây này trở đi, qui-ông qui-bà, hằng-tâm hằng-sản, có lòng thương đến đàn Ấu-trĩ ở chốn thôn-quê, kẻ ít người nhiều, ai muốn giúp vào việc công-đức này, kể trước người sau, tức nào cũng được.

Hỡi đồng-bào ! ai là người nhớ hạnh-phúc mà được tràng sổ, nhớ bồng-vẫn mà được phát-tài, cũng nên nghĩ thương đến nỗi giống nước mình, sẻ chút hạnh-phúc riêng của mình mà lạc-quyên cho cuộc tế-độ chung trong nước.

Hỡi các bà ! làm phúc nào bằng việc làm phúc này, xưa nay các bà vẫn sẵn lòng từ-bi phúc-đức, nay các bà há lại chẳng lạc-quyên ít nhiều để lạc-phúc cho lũ con trẻ trong Ấu-trĩ-viên hay sao ? các bà mở lòng công-đức thực là phúc-đẳng hà-sa !

Hỡi các ông ! giàu có dư tiền dư của, há lại chẳng nghĩ thương đến nỗi giống mà giúp đỡ cho ư ? các ông lạc-quyên Ấu-trĩ-viên tức là để phúc lại mai sau cho con cháu.

Chư ông chư bà có lòng lạc-quyên đa-thiện thế nào, xin cứ gởi về cho ông Tổng-thư-ký hội Khai-trí-tiến-đức là ông Lê-Văn-Phúc, Đông-kinh ấn-quán, số 82 phố hàng Gai, Hà-nội.

Chư ông chư bà có lòng lạc-quyên số tiền bao nhiêu cũng là phương danh qui-tính sẽ theo thứ-tự đăng lên *Nam-Phong* tạp-chí ; *Nam-Phong* lại đăng rõ cả số tiền lẫy đem cấp cho những Ấu-trĩ-viên làng nào. Như thế thì *Nam-Phong* tạp-chí lập thành ra một cái biểu chi-thu cho Ấu-trĩ-viên, để cho mười mắt đều trông, mười tay đều trỏ, những tiền làm phúc, không sai-suyễn đi đâu chút nào.

Cuộc lạc-quyên này, ngài nào lạc-quyên bằng tiền-bạc hoặc bằng trái-phiếu Đại-Pháp và Đông-Pháp, bản-hội đều nhận cả.

Hội Khai-trí-tiến-đức đị..h rằng các báo-mẫu phải dạy trẻ con đọc những bài ca và thơ mà hội sẽ đặt để ca-tụng công đức các nhà từ-thiện đã giúp vào công cuộc Ấu-trĩ-viên.

Hội sẽ nhân tết Trung-Thu mà đặt một tiết kỷ-niệm các công đức ấy ! Những trẻ-con ở Ấu-trĩ-viên đọc các bài ca-tụng ấy thì công đức các bậc Ân-nhân hẳn thấu đến qui-thần.

Vậy các ông các bà nên quyên tiền giúp vào Ấu-trĩ-viên để được hạnh phúc.

Trẻ con bèn Giáo cũng sẽ được phép Nhà-chung cho cầu-nguyện các nhà từ-thiện theo đạo Thiên-chúa.

KHAI-TRÍ-TIẾN-ĐỨC

CYCLISTES!
Voulez-vous une machine Robuste Légère Elégante Garantie?
La bicyclette J. B. LOUVET, entièrement soudée à l'autogène. Roulements rectifiés, vous offre tous ces avantages.
EN VENTE CHEZ:
ANSTETT & Cie
Avenue Paul Doumer,
HAIPHONG
NGUYỄN-HỮU-THANG & BÙI ĐÌNH ĐẠT
45, Bd Boudard de Lagrée,
HANOI
3082

祥和裕
YU-WO-TSEONG
Soieries en tous genres
VENTE EN GROS
48, Rue des Cantonnais, 48
Hanoi (Tonkin)
TELEPHONE N° 266
Từ khi bản hiệu đăng báo đến nay, có nhiều qui-khách các tỉnh gởi thư về hỏi lấy echantillons. Vậy tôi trình để các ngài được tường : Bản hiệu bán buôn, chứ không bán lẻ, cho nên hàng con nguyên tấm cả, không thể lấy echantillons được. Vậy các khách nào có lòng chiếu cố, thì xin cứ gởi thư cho chúng tôi hiệu hàng gì cần đem hình gởi các thứ hàng, bản hiệu sẽ gởi ngay tới qui khách, nếu mua hàng, thì bản hiệu tính theo những tấm thứ tốt nhất để tỏ tình qua thật rõ, có làm hiệu con muốn buôn bán được lâu dài, cho nên bất luận đi thứ hàng gì cũng phải đúng cả phải thật.
Cả nhiều hiệu buôn nhiều của bản-hiệu lại gởi giấy hiệu khác nơi mà tự nhận là của mình, cho được biết những con buôn hiệu thì xin qui khách tự xem đầu đuôi, kẻ đi cầy nhiều là rõ, ai nhiều của bản hiệu đi đâu xin đừng lầm, chúc các quý ông bà ngoài không kể đến.
Cẩn cáo
2016 YU WO TSEONG

XIN XEM CHO KỸ

Phàn nhiều các qui-khách xem báo thấy có đăng cáo-bạch của bản-hiệu, đến khi đi mua lại mua ở hiệu thuốc khác, sau nhờ mà làm ra không đổi được, lại viết thư trách bản-hiệu. Vậy gọi có mấy lời kính trình các qui-khách rõ cho và xin các ngài từ rày đã có lòng chiếu-cố đến bản-hiệu thì xin nhận rõ :

• Nhà Bán-thuốc Ed Montès có đồng-hồ ba chuông mà ở ngay giữa phố Tràng-tiền, số nhà 54, Hanoi.

Nay kính,
Ed. MONTÈS,
54, Rue Paul Bert, Hanoi.

華 PAO-VA 寶
28, Phố Hàng Bồ, Hanoi
號八廿牌門街蒲行內京東
Chúng tôi có lời kính trình các qui-khách biết rằng chủ trương của chúng tôi là để chiều khách, cho nên không những là bán giá thật rẻ, lại còn càng ngày càng thêm hàng lên cho đủ mọi thứ, không kể những đồ vàng bạc thường dùng, chúng tôi lại có buôn ở bên Hồng-kông và Shanghai những đồ trân châu, hồ phách, ngọc thạch, nói tóm lại là đủ các thứ thứ rất qui, lối cũ, lối kim mà ngày nay ở cõi Việt-Đông đang quen. Chúng tôi lại có bán cả mọi thứ đồ sứ Giang-tây như là lọ, bát, từ bình hàng sứ, vân vân.

Cũng kỳ bán vừa rồi, bản-hiệu lại mới thỉnh thêm được bàn tay thợ khéo ở bên Tàu sang, nào là thợ kim-hoàn, nào là thợ chữa các thứ đồng-hồ, — Xin các qui-khách chiếu-cố cho thì chúng tôi lấy làm cảm ơn lắm. Các ngài đến xem, chúng tôi cũng xin nghênh tiếp một cách rất lịch-sự,
PAO-VA
Direction, n° 28, Rue des Pavillons, Hanoi.

CÁC CUỘC ĐI XEM
然 SẴN-NHIÊN 然
Tối thứ năm :
GIẢI NGUYỆT-ANH BÁO CỪU
Tích này diễn vui trở trăm, xin các qui-khách đến xem sẽ biết.
Tối thứ sáu :
TẠP KỊCH TRÍCH DIỄN
Bốn đoạn bốn cảnh
Đoạn thứ I. (ĐÌNH LANG)
Đình-Lang là người hiếu, đọc thượng chạ mẹ bằng gỗ, thờ phụng như lúc sống. Khi đi vắng, vợ chàm kim vào ngón tay thượng gỗ, khi về thấy thượng khóc, vì ngón tay chảy máu, mới đuổi vợ đi.
Đoạn thứ II. (CHÚA-THAO)
Diễn từ lúc Chúa-Thao bị Chúa-Trịnh bắt giải, đến lúc công chúa tâu vua tha tội Chúa-Thao để lấy làm chồng.
Đoạn thứ III Diễn tích tuồng triệt-giang đoạt Á-đầu, toàn những trẻ con và bản-hội luyện tập đã tinh-thần lắm.
Đoạn thứ IV. (THỢ MÃ THUA BẠC)
Diễn từ lúc thợ mã lĩnh tiền chầu thua bạc hết, hai vợ chồng phải làm hình-nhân giả, đến lúc anh hàng mã đánh thầy phù-thủy chạy vỡ cả đàn.
Lần tập-kịch này là toàn những tích có tính ý, đủ cả hỉ, nộ, ai, lạc, ái ố, dục ; mà bản-hội cắt vai đào, vai kép thật đích đáng, mời các qui-khách đến xem bình-phẩm cho
Sắp diễn :
Ông Nguyễn-ngọc-Chân đang luyện tập bạn hát đề diễn tích :
CẦN TẠO-HÓA

CINÉMA PALACE
(Nhà chiếu bóng lớn phố Paul-Bert)
Tuần lễ từ thứ tư 13 đến thứ ba sau 19 Décembre 1922
TUẦN-LỄ ĐẠI-HỘI VÀ MỸ-THUẬT
Ba buổi ban ngày thứ năm, về chủ nhật chớp từ 5 giờ chiều, thứ bảy chớp 5 h. 30
CHƯƠNG-TRÌNH
Tuần lễ thứ hai từ thứ tư 13 đến thứ ba 19 Décembre 1922
THỜI-SỰ « ÉCLAIR »
« LỒNG KÈ CẢ »
Bi-kịch chiến lâm hài thiên của soạn giả Séverin-Mars,
Thiên thứ hai
Nghỉ
SỰ NÁO-ĐỘNG CỦA Á FATTY VÀ TÊN PICRATT
Hài-kịch buồn cười vô hạng
CẦN-CÁO
Tuần lễ sau sẽ chiếu phim « CARMEN »,
Rất đẹp, rất hay, có cảnh, có mầu, có nhiều mỹ mãng trang hoàng
Ngày nào cũng có nhạc, chỉ trừ tối thứ hai và chiều thứ bảy

LỆ MUA BÁO
Xin nhắc lại để cảo ngài được báo biết rằng : tiền mua báo thì phải trả trước. Vậy các tiệm-qui-công nào mua thì gởi tiền cho : bổ-không có tiền gởi theo giấy mua thì bản-quán không trả lời. Mua báo thì tính từ tiền hoặc mồng một tháng này trở đi cho gọn.

Do Võ Phi Hùng Cựu HS Petrus Ký (67-74) tặng Huỳnh Chiếu Đẳng chủ Kho Sách Xưa Quán Ven Đường. (Từ microfilms của Đại học Cornell)

興同業

Các quí-khách khi qua chơi Hanoi xem hội chợ hay sắm đồ tết, thì xin các ngài qua bộ lại chơi qua bàn-hiệu, « LƯƠNG-THÔNG-HING », *41 Phố hàng Đào*, sẽ có đủ các thứ đồ vàng bạc, làm theo các kiểu thực đẹp. Bản-hiệu lại có bán cả các thứ ngọc của Tàu, ngọc đa quang cùng ngọc trai nữa. Các thứ này bản-hiệu vừa mới buôn ở bên Hong-kông sang chuyến tầu vừa rồi.

Giá bán cực rẻ !
Hàng làm cực tốt !
Công việc cực nhanh !

Kính cáo
LƯƠNG-THÔNG-HING
41, Rue de la Soie,
Hanoi

TRẢ TIỀN BẰNG TEM(timbres)

Trình các ngài duyệt-lãm rằng: phàm những số tiền quá hai hào (0$20) trở lên, thì xin gửi bằng măng-đa (mandats-postes); chứ đừng gửi bằng timbres.

Những số tiền trong hai hào mà trả bằng timbres xin gửi bằng tem giản thư (timbres-postes), tự thứ 0f.10 (0$04) trở xuống; chớ đừng gửi bằng timbres-quittances. timbres-proportionnels hay là timbres de dimension.

Nhà Bán-đồ « TÂM-TÂM » Hà-nội, ở phố hàng Trống. Chủ-nhật, thứ năm nào cũng có bán từ tám giờ sáng.

CỬA HÀNG
GUIONEAUD FRÈRES
BORDEAUX – HANOI – HAIPHONG
Hiệu buôn lâu đứng đầu, thật-thà — Hiện mở ra ở xứ Bắc kỳ từ năm 1890

Có lời bá cáo cùng qui-khách bản-quốc biết rằng bản-hiệu có những thứ rượu vang uống thường thật tốt và các thứ rượu vang quí cực phẩm. Rượu mùi đủ các thứ thật thanh-vị. — Đồ hộp thực-phẩm đủ thứ nhất hảo hạng.

Lại riêng có các thứ rượu uống bổ và khỏe nữa.

Ai muốn biết giá hàng và xin mẫu hàng cứ viết giấy về thì bản-hiệu sẽ gửi biếu, không mất tiền. 2053

HIỆU BÀO-CHẾ VÀ LỤC-HỢP
CHẾ THUỐC CHO NGƯỜI ĐẠI-PHÁP VÀ NGƯỜI AN-NAM
Ed. MONTÈS
Quan Bào-chế hạng nhất, Hà-nội, phố Paul-Bert, số 54

HÓA-HỌC CHẤT và các thứ thuốc bào-chế

THUỐC ĐAU MẮT
Hiệu GONNET-CARD, trị các thứ đau mắt

THUỐC SOLUTION R. của ông HOLBÉ, *để chữa a-phiện*
SOLUTION R. HOLBÉ
2 $ 50 một chai

Theo luật mới — Muốn dùng thuốc này phải xin đơn quan Bác-sĩ người Pháp thì mới có thể mua được.

Gouttes « MÉTHARSINATE »
1 $ 00 một lọ

Thuốc bổ máu, kém ăn ngủ, mệt mỏi không muốn làm việc gì, dùng thuốc này hay lắm.

Mấy thứ bán-hiệu hay bán :
Các thứ thuốc nước đựng lọ kín để tiêm vào da như thuốc bổ CACODYLATE-DE SOUDE
Thuốc kiêm gọi là 914, *trị bệnh Giang-mai*
Thuốc ho có SIROP PECTORAL *dốc-cổ, sổ-mũi.*
Thuốc lao *chỉ người ốm-dáng được thôi*

Thuốc lậu hiệu MONTÈS
thuốc nâng = 2 $ 00 lọ 30 viên
thuốc thụt = 0 $ 90 một chai
Chữa các chứng lậu, chẳng kì mới hay cũ, uống thuốc cachets antiseptiques ve chat thuốc bleu hydrique de cette Maison thì chóc khỏi. Thuốc này đã chữa được vô số người phải bệnh lậu.

Gouttes « VIRGINIE »
1 $ 00 một lọ
Trị những bệnh đau ba như Kinh nguyệt không đều, hay ra khí hành kinh đau đớn mình mẩy, nhức đau bụng, ga-rôn, uống thuốc này đỡ mau vô lấy lại mau tốt trong mình để hạo kem.

ĐỒ BUỘC THUỐC
ĐỒ DÙNG ĐỂ THÍ-NGHIỆM HÓA-HỌC
ĐỒ MỔ-SẺ
Kính-ảnh, đồ-ảnh, thuốc-ảnh hiệu LUMIÈRE và JOUGLA và giấy-ảnh, thuốc *Citrate* và thuốc *Bromure*
Bao cuộn và bán bao kín
Bán rẻ và bán lẻ
« THUỐC DÉRÉ »
0 $ 90 một chai 1/4 litre
Trị bệnh giang mai lối đi mọi hay cũ. Dùng thuốc tốt rồi thì nên uống thuốc nay cho tiết nọc. Dùng thuốc khác rồi cũng còn phải uống thuốc nay thì mấy chắc khỏi hẳn được ; Thuốc nay rất hay, rất qui ; ai chẳng hại gì đến sự sinh dục, lại bổ ích cho người ốm bệnh.
Muốn dùng thuốc nay trong mới thang thì nên mua mới chai lớn litre. Giá rẻ $ 6.00 mà thôi

KEM HIỆU BERTHUIN
Xoa thứ kem này thì da dẻ được mềm mại,
chả khác gì nhung vậy
PACHOD Frères & Cie LYON
1050

Hội Chợ GIAN 13A
ĐẠI MẠN CHẤN THUY
LÀ THỨ MÁN CÓ TIẾNG
CHIẾU và GHẾ
BẰNG CỎ SE
XUẤT NAY
ĐỂ GIẢI VỈ BẤT BUỔNG CHƠI ;

CAO RĂNG 萬春牙膏

Thuốc Cao này thơm thơ trong sạch khỏi giáo, ngâm khỏi đau răng, sâu răng, cam răng; răng lung lay ngâm thì vững lại, bán tại hiệu Vạn-Xuân-Đường số 211, phố Tiền-an, tỉnh Bắc-ninh (Tonkin).

殺虫牢牙固齒 立即拔痛止痛

Song liều mỗi phiên giá. . . 0 $ 20
Đơn liều mỗi phiên giá. . . 0 10

Các hàng tạp hóa và cửa hàng bào chế các tỉnh biên đã nhiều nơi mua buôn để bán lẻ, ngài nào muốn mua buôn xin gửi thư lại. Cao nơi đã ổn định có bán hộ như sau này: hiệu *Mạc-Đình-Tư* số 136, phố hàng Bông. Sở bán báo lẻ số 93, phố hàng Bông, nhà in *Đăng-Kinh* ấn-quán số 82, phố hàng Gai, hiệu *Vĩnh-Lợi-Vinh*, số 69, phố hàng Bồ hiệu *Hanh-Nhân Đường* số 51, phố Phúc-kiến, hiệu *Vĩnh-Xương* số 27, phố Hà-trung, hiệu *Quảng-Lợi* số 23 và hiệu *Bảo Hợp* số 27, phố Chợ nhiếu Cô, hiệu *Phạm xuân-Trang* số 62, phố hàng Bạc, hiệu *Vĩnh-Hợp-Thạnh* số 119, hiệu *Hạnh-Lâm-Đường* số 127, và hiệu *Anh-Hòa Đường* số 131, phố hàng Buồm, hiệu *Phương-Đình* số 100, phố Cầu gỗ, Hanoi, hiệu *Hợp-Hưng-Long* số 23, phố khách Haiphong, hiệu *Quảng-Lợi Ích* số 25, phố hàng Song và hiệu *Hoa-Sinh-Đường* số 167, phố khách, Nam-định, hiệu *Đức-Phong* số 166 phố Đông-thị, Bái-dương, hiệu *Phúc-Hưng* bán dạo ba tỉnh Phúc-yên, hiệu *Vạn-An* phố Yên-bay, hiệu *Đức-Hưng* phố Việt-trì tỉnh Vĩ-t trí các nơi kể trên có bán hộ cả thứ thuốc chữa sau ngoài và các thứ cao dùng khảo nữa, đều công hiệu cả. Xin các qui-khách chiếu cố.

2038 *Télégraphique : Van-xuân-đường, Bắc-ninh.*

Có bán hàng-tại Hội-chợ

Kính trình các quí khách biết cho bản-hiệu xưa nay vẫn chuyên môn về nghề đóng đồ gỗ tây, gỗ ta tất tinh và gỗ bóng-sẻ, chế tạo, rồi bán, rất được khéo mà lại hay là có công-xây sơn ra rất thanh nhã để coi lắm. Bản hiệu chế đủ tất cả các kiểu mẫu, kiểu mẫu tối Tây, tối Annam, tối Tàu, tối Nhật bản và tối Hoa-lam, các đồ dùng như : buồng ăn, buồng ngủ, buồng tiếp khách, buồng giấy giờ ngoài không tranh sơn rau, sập hộp vơn sơn thếp, sập chân quỳ đá ca và đồng có thợ đương để bán sơn.

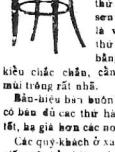
Nhân tiện này nhà nước có mở cuộc hội chợ tại Hanoi thì bản hiệu cũng có mang đồ đến bán tại cuộc hội-chợ ấy. Vậy xin các quí khách muốn dùng xin chớ quên đến mang 16 thang chợ tới này thì cuộc hội-chợ mới có đủ các thứ đồ gỗ mà bản hiệu chế tạo ra để giới thiệu cùng các quí khách.

Nay kính

LƯ-BÁ-VI dit VINH-XƯƠNG
Téléphone N° 218
35, Rue Fellonneau, Hanoi

NAM-HƯNG-THÀNH
18, Rue des Caisses, 18
(Phố Hàng-Hòm)
HANOI

Kính trình các quý-khách biết cho rằng: Bản-hiệu xưa nay vẫn chuyên nghề làm sơn về theo lối Nhật-bản, và lối Annam như là các thứ khay, hộp, tráp, quả, ván ván. Các thứ đồ nẹt như hoành-phi, câu đối, cuốn thư cùng các thứ tranh cảnh bằng sơn vẽ vân kinh hay là vào vải và các thứ ghế bàn uốn bằng song làm dùng kiểu chắc chắn, cẩn-thận sơn bền mùi trắng rất nhã.

Bản-hiệu bán buôn và bán lẻ; Lại có bán đủ các thứ hàng Saigon hạng tốt, hạ giá hơn các nơi.

Các quý-khách ở xa muốn mua, gửi giấy về bản-hiệu xin tính giá phải chăng và gửi hàng theo cách lĩnh hóa giao ngân. (Centre remboursement)

Xin các quý-khách chiếu cố.
2087

Hàng mới — Giá cực rẻ!

Bản-hiệu vừa nhận được nhiều thứ satin, faille, cachemire, kim-ngân-đoạn, đạ Mông-tự cùng nhiều thứ vóc nhiều thật tốt mà bán giá cực rẻ để chiêu hàng. Vậy ngài nào muốn dùng thứ gì xin mời lại mua ngay kẻo hết hàng đẹp.

Các thứ laine may complets và parsemus, imperméables soie để may áo đi mưa, có nhiều mùi rất nhã, xin các ngài chiếu-cố cho.

Kính cáo
NAM-THỊNH, Tailleur
SOIERIES NOUVEAUTÉS
6, Rue des Cantonnais, Hanoi

PHAN-ĐỨC-THÀNH
HANOI — 2, Rue des Cantonnais 2 — HANOI

GRANDS ARRIVAGES :
Soieries Chinoise, Française, Tonkinoise et diverses étoffes
GROS & DÉTAIL

MỚI VỀ : Đủ các thứ hàng Tàu, hàng ngoại Bắc và các thứ vải, vân vân
Lại có may quần áo ta và quần áo tây đủ các lối
Bản-hiệu lại có bán dăng điệp Vinh-Thịnh-Long chính hiệu nữa.

Ancien Etablissement TSANH-TSOI dit TRẦN-TÀI-MẬU, Fondé en 1892
TÉLÉPHONE N° 687
茂才陳 TSANH-HAP-TSAO Frères, Successeurs 茂泉京
N° 161, Quai Canton. — HAIPHONG

Chuyên nghề thầu khoán, làm cửa nhà và cầu cống

Bán đủ các thứ gỗ ngoại-hạn cây và gỗ sẻ các hàng gửi đi các nơi, có máy cưa (Scierie) làm thật nhanh và cẩn thận, và có đứng nhận bán xi-măng cho sẻ Cimenterie.

Làm đủ các hàng ống xây cống, dẫu thủy bằng xi-măng (bases en ciment).

Làm đủ các thứ chấn-song, tường-hoa, gạch-hoa đã các mái bằng xi-măng để lát nữa.

Làm đủ các thứ Sơn của nhà, Huile, Peinture, Verni, dầu Essence térébenthine, Colephane và Cire đóng chai.

Có bể-cạn (bassin de radoub) cho thuê để chữa Tàu-thủy

Quý-khách ở xa cần dùng việc gì hay muốn mua thức gì, xin cứ viết thơ cho Bản-hiệu, hoặc chữ Tây, chữ Tàu chữ Annam, Bản-hiệu cũng xin trả lời ngay lập tức.
2088

CAFÉ, RESTAURANT
HOTEL DES COLONIES
TRUNG-BẮC KHÁCH-SẠN
Chính-quán lại phố hàng Trống, số 80 ngay cửa Nhà-Thờ
Phụ-quán có vườn hoa rợng rãi, ở số 68 cùng phố ấy.

Đủ các cách tiện-lợi và lịch-sự theo lối ăn ở của người Âu-châu

Ban-sạn thừa tiếp các qui-khách Tây-Âu và Đông-Á cũng một cách bình-đẳng, mà lại để tùy ý cho các ngài, người Nam-Việt hoặc người Trung-hoa, muốn ăn, ở, hoặc uống rượu chỗ biệt-tịch cũng được, và cũng một giá tiền.

Phụ quán cũng có gảy nói trực tiếp với chính-quán 2048

55 24
TỤC TÁI-SINH-DUYÊN

(Đó nay công-kích sự-tích Mạnh-lệ-quán, của Hương-diệp phu-nhân là một nhà nữ-sĩ thuở xưa soạn ra. Soạn theo lối dân-tự, nay xin dịch thành văn xuôi để hiến các độc-giả.)

NGUYỄN-ĐỖ-MỤC dịch thuật

...Huống chi từ khi hai thân tôi về quê nhà, giấc mộng năm canh, lòng tưởng-vọng hồi-hồi khôn xiết, đã đành rằng có dân cháu sum-vầy dưới gối, nhưng đạo làm con cũng nên nhớ đức sinh-thành. Vả nhà *Hoàng-phủ* tôi, đội cơn triều đình, mấy đời gieo phong vương-tước, vinh - quí tưởng đã quá thịnh. Nay một nhà tôi lại có hai hoàng-hậu, thế thì tôi e con tạo cũng phải ghét-ghen. Hại hiền-huynh nên đã cho tôi cáo về thì cái vinh-quí ấy mới bảo-toàn được. Hai hiền-huynh nên biết rằng từ xưa đến nay, các nhà ngoại-thích quá thịnh phỏng có mấy nhà được an-toàn.

Hùng-liệu nghe nói, gật đầu mà rằng :

— Nếu vậy thì sáng mai tôi cũng sẽ dâng một bản tâu xin từ quan, rồi cùng hiền-đệ cùng về chốn điền-lý là hơn cả.

Mạnh-lệ-quân cười mà bảo rằng :

— Bình-giang-vương! Sao ngài lại vì như vợ chồng nhà tôi được. Phụ-quân tôi là thân-đệ thái-hậu, là thân-phụ hiu hoàng-hậu, nay nhân có lời chỉ-nghị, chính nên từ chức xin về là phải. Còn như Bình-giang-vương trên không có cao đường, dưới lại có ái-nữ làm tả hoàng-hậu. Và đang giữ chức cầm-vệ, có sao lại nghĩ như thế. Huống-chi nước nhà thái-bình đã lâu, võ-tướng thật hiếm tay giỏi, nếu ngày sau Bình-giang-vương cáo về thì thành-thượng hỏi trông cậy vào ai.

Mạnh-gia-linh cũng nói :

— Em tôi nói phải đó ! Lão quốc-trượng chớ nên từ chức. Còn tôi đây vẫn muốn từ chức đã lâu, nhưng thân-phụ tôi nhiều lần viết thư đến, chỉ khuyên tôi nên hết lòng báo-đáp triều-đình, bất-tất phải vì cớ cha già mà từ chức. Tay vậy mà đuổi gối hai thân tôi chỉ có một đứa cháu gái thì lòng tôi sao yên. Hôm trước nội-nhân tôi đã bàn-định muốn trở về quê nhà, chỉ bằng ngày nay tôi cũng xin cáo-giả một năm vậy.

Hùng hiệu cười mà nói rằng :

— Ừ ! các người ai cũng nên cáo về cả, chỉ có một mình tôi không nên cáo về !

Mạnh-lệ-quân cũng cười mà nói với *Hoàng-phủ thiếu-hoa* rằng :

— Cảnh ngộ mỗi người một khác, không thể giống nhau được. Nay thân-huynh (trỏ *Mạnh-gia-linh*) tôi đã muốn cáo về thì tôi cũng xin cùng về *Vân-nam* một thể, hoặc một năm hay nửa năm, rồi tôi sẽ lại sang *Bắc quảng*, phụ-quân nghĩ thế nào ?

Hoàng-phủ thiếu-hoa nói :

— Hà *Mạnh* thượng-thư được cáo về thì phụ-nhân theo về để thăm hai thân cũng hay. Nhưng còn con *Phi-loan* thì, làm thế nào ?

Bùng-hiệu nói :

— *Mạnh* vương-phi về *Vân-nam* thì còn điệt-nữ cứ giao cho nhà tôi cũng được.

Bùng-hiệu nói chưa dứt lời thì *Mạnh-gia-linh* cả cười mà bảo rằng :

— Bình-giang vương thật khéo tính quá ! Định đem con dâu về nuôi, để sau này cho được giản-tiện.

Hoàng-phủ thiếu-hoa và *Mạnh-lệ-quân* cũng đều cả cười. *Hùng-hiệu* lại cười mà bảo rằng :

— Tôi nói thực-thà, lấy lòng thành lo-tính giúp anh em, không ngờ *Mạnh* thượng-thư lại đem đa-nhỏ-nhen mà nghĩ cho tôi vậy. Nhưng hãy giờ tôi mới nghĩ ra, hoặc-giả ông môi-nhân chỉ sợ về sau này thiệt mất hoa-bồng tự-nhiên chăng !

Nói xong, mấy người lại càng nhau cả cười. Khi *Bùng hiệu* và *Mạnh-gia-linh* về rồi, *Hoàng phủ-thiếu-hoa* viết một bản tâu nói cha mẹ già-yếu, vẫn muốn từ chức đã lâu, nay nhân có lời thái-hậu, vậy xin triều-đình rộng ơn mà cho cáo về, để giữ trọn cái ơn vũ-lộ.

Mạnh-lệ-quân cũng phụ thêm một bản tâu xin về *Vân-nam* để thăm hai thân. Lại tâu xin thiên-tử định lại cái danh-hiệu ngôi *Chiêu-dương*, phong *Phi-giao* làm qui-phi, chứ không nên để có hai hoàng-hậu.

Sáng hôm sau, *Hoàng-phủ thiếu-hoa* vừa đem bản tâu vào đăng triều đình thì có *Vệ-đăng nga* đến, *Mạnh-lệ-quân* vội-vàng đón vào, pha trà mời uống, rồi bảo :

— Chẳng hay có việc chi mà hôm nay chị quá bộ đến chơi sớm như thế nầy ?

Vệ-đăng nga nói :

— Tôi nghe nói Tương-vương đáng biếm từ chức rồi toàn-gia cùng về quê nhà, lòng tôi lấy làm áy-náy, vậy phải sang đây để bàn xem thế nào. Vợ chồng tôi cũng muốn cáo quan về nghỉ vậy.

Mạnh-lệ-quân ngẫm-nghĩ hồi lâu, rồi đáp rằng :

— Bình-giang-vương là tay hùng-tài võ-lược, triều-đình ngày nay chính đang trông-cậy, không thể từ chức được. Và hai hoàng-hậu còn đang độ trẻ dại, chắc đâu không có tác bất-hòa, nhờ có chị ở đây để điều-đình cho thì mới yên việc được. Em dẫu xin về điền-lý, nhưng lòng em vẫn áy-náy không yên, chỉ sợ tả hoàng-hậu tính-khí như-nhược, mà hữu hoàng-hậu lại đỏ thói cương-cường chẳng ? Để đành rằng *Ngạc-hoàng*, *Nữ-anh* hai người ngày nay coi nhau như một, nhưng chị cũng nên đề-phòng trước mới được. Em đây vì lời chỉ nghị, lại nhân có thái-hậu quá lo mà muốn cho cáo về thì em quyết không nên ở lại.

Vệ-đăng nga nói :

— Cái nỗi khổ-tâm của em, chị đã hiểu rõ, mà chị đây, cũng không phải có tham-luyến gì cái ngôi vương-hậu. Từ khi con gái được lập làm hoàng-hậu, lại càng thêm lo nghĩ. Dẫu trên nhờ có cái ơn che-trùm của thái-hậu, nhưng việc đời họa phúc bất thường, nào biết thế nào. Chị vẫn muốn bảo Bình-giang-vương cáo về để lâu, nhưng lại không muốn phải xa-cách con gái. Và thái-hậu dẫu tôn quí, mà đối với chị vẫn coi như tình nhị em. Gần gụi cùng nhau lại có Tương-vương và em, ngày nay bỏng bỏ về tất cả, lòng chị đây kể sao xiết nỗi bồi-hồi. Hoặc chi việc hôn-sự của *Hùng-khôi-thân* chưa xong, mà nay tiểu-thư lại theo về thì biết thu-xếp làm sao cho ổn.

Triệu-cừu nghe nói, liền hỏi :

— Dám thưa cô-mẫu ! chẳng hay anh tôi độ này ở nhà làm gì mà không thấy sang chơi.

Vệ-đăng-nga cười mà bảo rằng :

— Độ nầy ngày nào hắn cũng ở trong sử-quán.

Triệu-lân nói :

— Hôm trước tôi cùng anh tôi thì bận ở trong vườn hoa. Ba phát tên anh tôi trúng được hai phát. Sau có gò-phụ (tức là *Hùng-hiệu*) đến thì anh tôi phải chạy trốn. Anh tôi là cô-phụ không cho anh tôi tập võ-nghệ, chẳng hay có phải không ?

Vệ-đăng-nga cười mà bảo rằng :

— Có thế ! Phụ-quân tôi vẫn cấm không cho anh em chúng nó được tập võ nghệ. Hễ trông thấy chúng nó bắn cung và múa đao thì tức khắc trách-mắng, vì thế mà anh em nó đều không dám tập võ-nghệ.

Mạnh-lệ-quân nói :

— Văn-nhân có tập võ-nghệ thì mới là toàn-tài, chẳng hay cớ sao Bình-giang-vương lại không cho hai vị công-tử học tập võ-nghệ ?

(Còn nữa).